

Pancsova 100 év mulva

Стратегија културног развоја Града Панчева 2010-2015.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Аутономна Покрајина Војводина
ГРАД ПАНЧЕВО

Јул 2010. године

Насловна страна - Панчево 100 година касније, непознати аутор почетком XX века - калотипија, издавач књижара А. Хоровица, Панчево, из колекције Георгија Милошевића из Панчева.

Графички дизајн, техничка припрема за штампу и фотографије: Далибор Винкић

Лекторисала: Дуња Антонов Ротар

Картографија: Александар Станојловић

Издавач: Градска управа града Панчева

САДРЖАЈ

Увод	4
Визија, мисија, принципи и вредности	6
Анализа стања	8
Процес израде Стратегије културног развоја Града Панчева 2010-2015	14
Извод из резултата спроведених истраживања за потребе израде Стратегије	15
I. Културна баштина и индустријско наслеђе	21
II. Отвореност и доступност установа културе у граду	29
III. Трансформација домова културе у насељеним местима	45
IV. Културна размена, фестивали, културни туризам	57
V. Мултикултурализам, интеркултурални дијалог	63
VI. Развој и неговање публике	70
VII. Алтернативна сцена	77
Имплементација, мониторинг и евалуација	82
Закључак	83
Појмовник	85
Учесници на изради Предлога текста Стратегије културног развоја града Панчева 2010-2015	90
Међународне конвенције, закони, подзаконска акта и правилници коришћени у изради Стратегије	98

УВОД

Креирање идентитета града Панчева, оплемењивање културног наслеђа и његово вредновање у складу са актуелним политикама мултикултуралности и интеркултуралног дијалога, давање подршке развоју културе разноликости, отварање институција за нову публику и нове садржаје, регионално повезивање, само су неке од смерница које нуди ова Стратегија.

Вишедеценијска потреба нашег града, као развијеног културног средишта, је да има Стратегију културног развоја са прецизно истакнутим смерницама даљег развоја и усавршавања, ради достизања највиших интернационалних стандарда у области развоја институционалног система, потом очувања и презентовања историјског и уметничког наслеђа. Ова Стратегија треба да додатно мотивише, пре свега професионалце у култури, а затим и остале грађане, на одлучну акцију преиспитивања вредности, постављања нових циљева и начина обогаћивања градског културног живота, као и креирања специфичног културног амбијента у насељеним местима. Упркос чињеници да је наш град прошао кроз многе материјалне и социјалне недаће током протеклих двадесет година, упркос духовној и моралној кризи нашег друштва, релативизацији, па чак и девалвацији неких осведочених цивилизацијских система вредности, не

треба одустајати од наума да се ред мора поштовати, јер просперитета, добре сарадње и остваривања партнерстава, не само између постојећих институција културе, већ и уметника, грађана нема, без јасно дефинисаних праваца развоја.

Стратегија, због свог пионирског карактера (прва овакве врсте, не само у Панчеву, већ и у Србији), доноси неке важне постулате и предлаже деполитизацију градског културног простора, као незаобилазни фактор на путу професионализације и европеизације. Културу Панчева морају да креирају и остварују компетентни појединци. Такође, праћењем имплементације Стратегије, као и валоризацијом учинка стручњака у култури, стварају се нови облици контроле квалитета културних садржаја.

Панчево је на градском нивоу успело да, кроз овај документ, усагласи најразличитије начине промишљања и поимања културе. Дијалози и дебате које су пратиле израду Стратегије, поспешиле су и учврстиле интересекторску повезаност. Током рада на документу испитивани су односи између: различитих области културе и приватног предузетништва, туризма, политике.

Професионализација и даље усавршавање рада градске администрације, и капацитета градског културног сектора, учиниће да он постане осетљивији

за проблеме и потребе заједнице и појединаца, учиниће га отворенијим за нове предузетничке идеје и ризике.

Култура као неодвојив сегмент развоја сваке локалне заједнице, засигурно има дубински потенцијал који ваља ослободити. Треба инсистирати на непрестаном развоју културе, који је тесно повезан са трансформацијом друштва у целини. *Стратегија* треба да убрза процес преласка из садашњег транзиционог стања у отворено друштво успостављеног интеркултуралног дијалога, где ће бити више оних образованих, а самим тим и мотивисаних да енергично и самоуверено доприносе мењању свакодневне стварности у хуманије место за живљење. Остварењем постављене мисије и циљева, културна стратегија ће добити свој пуни смисао и биће реализована.

Овај документ никако није коначан одговор на сва питања, већ пре почетна карика у низу стратегија које ће уследити у будућности. Он ће доживљавати своје непрестане трансформације и бити усаглашаван са свим републичким и покрајинским законима, стратегијама и другим документима од посебног значаја.

Важно је истаћи да је у процесу израде овог документа учествовало око 150 различитих актера културне и јавне сцене. Били су укључени и спољни сарадници, и то из различитих организација и установа Београда (ФДУ, Културни центар В92, REX, *Групе 484* и *Групе Академика*). Искоришћени су и поједини делови текста *Техничког извештаја*, који је рађен поводом *Локалне агенде 21*. Допринос је видљив и од стране осам модератора, који су успешно, за сваку од радионица, координирали разговоре о датим сегментима у области културе.

Посебну улогу имају изабрани од стране Градског већа града Панчева, чланови Тима који су три месеца радили на припреми *Предлога текста Стратегије*, нарочито у делу креирања упитника за установе, организације и грађане, чиме су квалитетно започели овај важан процес.

Време је за одговоран и ефикасан приступ решавању свих проблема у култури града Панчева.

Визија

Панчево је део европске културне баштине, Град у којем се прожимају различити културни идентитети, остварује култура мира и непрекидно развијају услови за остваривање различитих културних израза.

Мисија

Очување и унапређење заштите културног наслеђа и стварање нових вредности које доприносе изградњи грађанског друштва, у амбијенту који је подстицајан за деловање различитих актера културног живота града Панчева

ПРИНЦИПИ

Стратегија културног развоја града Панчева 2010-2015. заснована је на следећим принципима:

- демократичност, децентрализација и деполитизација у креирању и доношењу одлука;
- примена принципа родне равноправности на местима где се доносе све одлуке од значаја за креирање културне политике;
- равноправност и једнаке могућности за све (у односу на буџет града и друге изворе финансирања, од покрајинског и републичког нивоа до различитих фондова и алтернативних извора финансирања);
- сарадња међу установама културе, организацијама, удружењима и појединцима у креирању и реализацији: програма, пројеката, манифестација, продукција;
- учешће различитих актера из различитих социјалних категорија, осетљивих група, како стваралаца, тако и публике у културном животу града;
- друштвено одговорно споразумевање и пословање међу различитим актерима у јавном, приватном и цивилном сектору;
- сви субјекти у култури ће у свом раду поштовати принцип етничке и културне толеранције.

ВРЕДНОСТИ

Стратегија културног развоја града Панчева 2010-2015. заснована је на следећим вредностима:

- поштовање истинских традиционалних вредности, кроз очување и реактивирање културног и индустријског наслеђа;
- остваривање вредности грађанског друштва кроз поштовање и разумевање културне разноликости;
- стварање нових културних вредности и подстицање грађанског и уметничког активизма;
- успостављање интеркултуралног дијалога међу различитим припадницима културе мањина и свих других субјеката у култури;
- промовисање културе мира и ненасиља и развијање осећаја припадности локалној заједници;
- поштовање цивилизацијских и европских вредности и развијање свести о припадности ширем културном простору.

АНАЛИЗА СТАЊА

Завршна фаза креирања овог документа одвијала се у време усвајања новог Закона о култури¹ (31.08.2009. године), па су обухваћени сви важни сегменти у области културе који су у надлежности локалне самоуправе, с циљем унапређења општег интереса у култури и ради обављања културних делатности, уз уважавање свих специфичности историјског и културног наслеђа. Панчево је препознато као пример добре праксе због креирања свог модела локалне културне политике, који се ослања на дугогодишње искуство бројних субјеката у култури, како у оквиру институционалне праксе, тако и у оквиру ванинституционалног деловања (Награда за пример добре праксе коју је доделила Стална конференција градова и општина 2006/2007). Овај документ ће бити отворен за све смернице које буду проистекле из будуће националне и војвођанске стратегије културног развоја.

Република Србија је потписница бројних међународних докумената (међу којима је и *Универзална декларација о културној разноликости*, УНЕСКО, 2001) који је упућују на поштовање људских права у домену остваривања културне разноликости, што је и важан стратешки циљ, посебно због специфичности Војводине као простора на којем се

сусрећу бројни културни идентитети. Такође, Србија је потписница и *Конвенције о заштити и промоцији разноврсности културних израза*, (УНЕСКО, Париз, 2005) који упућује на прожимање различитих актера и субјеката у култури кроз различите облике изражавања уметничког и креативног културног стваралаштва. Конвенције које су од значаја за Републику Србију, а имају директне реперкусије на град Панчево су и: *Европска конвенција о заштити археолошког наслеђа* (Валета, 1992), *Европска конвенција о пределу* (Фиренца, 2002) и *Оквирна конвенција Савета Европе о вредности културног наслеђа за друштво* (Фаро, 2005).

Основа за израду овог важног локалног документа препозната је и у *Националној стратегији придруживања ЕУ*, коју је усвојила Влада РС, јуна 2005. године, и у другим докуменатима којима се уређују заштита културног наслеђа, економска, социјална и културна права, као и људска и мањинска права. На градском нивоу, документ се ослања на *Локалну стратегију економског развоја 2007-2012*, у којој се у посебном сегменту посвећује пажња области друштвеног развоја. Овде се наводе следећи важни приоритети: јачање и изградња институција у области друштвеног развоја; ретрадиционализација друштвених вредности кроз економске активности;

¹ Службени гласник РС 72/09

јачање сарадње јавног и цивилног сектора; унапређивање услова за остваривање права националних мањина и етничких заједница. Дobar амбијент за стратешко планирање у граду Панчеву је створен након усвајања *Стратегије бриге о младима града Панчева 2007-2012*, где је посебно обрађена област *Млади и култура*, која подразумева унапређење, преношење и пласман постојећих елемената у области културе младих, и стварање услова за успостављање нових система вредности. *Стратегија о интеграцији Рома у Граду Панчеву 2009-2012*, такође је вредан документ који посвећује посебну пажњу области образовања, културе и информисања ове маргинализоване популације.

Град Панчево је важан културни центар, не само Јужног Баната, већ је по својим динамичним, диверсификованим садржајима препознатљив на културној мапи Србије и региона. Један од разлога зашто је то тако јесте и бројност установа културе, удружења, културно-уметничких друштава, неформалних група, појединаца и осталих субјеката у култури, који уобличавају слику овог града и чине да се неутрализује атрибут Панчева као *црне* еколошке тачке. Важан сегмент њиховог деловања је неговање културне традиције, културне разноликости, унапређење савремене уметничке

праксе и промовисање вредности грађанског друштва. Неопходно је нагласити да се у културном деловању ових институција кроз програмске садржаје истиче – поштовање принципа етничке и културне толеранције, која на овим просторима истрајава вековима.

Међу установама културе у граду постоје оне из домена заштите културне баштине (које су регионалног карактера), и то: Историјски архив, Народни музеј, Завод за заштиту споменика културе, Градска библиотека, и установе поливалентног типа: Културни центар Панчева, Дом омладине Панчево, које имају врло широк дијапазон активности. Установе поливалентног типа се баве неговањем позоришне, музичке, визуелне уметности и развојем алтернативне уметничке сцене; познате су и по делатности у области филмског стваралаштва, ауторског стрипа и по раду музичких бендова. Панчево је град изузетно богате историјске и културне прошлости, у којем се налазе бројни историјски споменици, непокретна културна добра и археолошка налазишта.

У 9 насељених места функционишу домови културе, сваки на свој начин негује специфичности date локалне средине, и свака установа има профилисан

културни садржај и програм манифестација, тако да он носи печат препознатљивости дате средине. То су домови културе: ДК 29. новембар Старчево, ДК Вук Караџић Омољница, ДК 4. октобар Банатски Брестовац, ДК Жарко Зрењанин Иваново, ДК 3. октобар Банатско Ново Село, ДК 25. мај Долово, ДК Кочо Рацин Јабука, ДК Братство Јединство Качарево, ДК Младост Глогоњ. Неопходно је истаћи да су поменути домови културе углавном отворени и за друге садржаје који проистичу из датих околности и различитих утицаја. Становници градских месних заједница: Стрелиште, Младост и Стари Тамиш (на ободима града, далеко од установа културе), нису у могућности да у свом непосредном окружењу присуствују одређеним културним садржајима, нити да буду укључени у њихово остваривање.

Свака од наведених установа културе, према предвиђеној методологији, доставља своју програмску документацију, финансијске планове и извештаје, које локални парламент без великих примедби и усваја, па се чини да се проблематика у области културе и не сагледава на прави начин, или се посматра, од стране доносилаца одлука, као мање важан сегмент у обављању јавних послова.

Број запослених лица у свих 15 установа културе је 193 (при том се 2 радна места финансирају у оквиру активности *Атељеа младих*, као и радно место библиотекара у Српској православној црквеној

општини Панчево), од тога 68 их је са ВСС, 15 са ВШС, а 70 са ССС, осталих профила је 40.

Поред институција културе, у граду Панчеву функционише око 60 различитих удружења, укључујући и неформалне групе које посредно или непосредно унапређују културни живот, развијају и осавременењују културно-уметничку сцену, подстичу културни аматеризам, афирмишу мултикултурализам, развијају алтернативну сцену и подстичу грађански активизам. Незаобилазни део културног контекста града јесу и појединци, независни ствараоци, који својим уметничким стваралаштвом доприносе промоцији града.

У оквиру спровођења локалне културне политике не постоје посебна нормативна акта или критеријуми по којима се распоређују средства намењена субјектима у култури, него, приликом одређивања буџета установе културе предлажу програме рада Градском већу, главном креатору, предлагачу буџета, које усвајају одборници градске Скупштине. У граду Панчеву од 2004. године постоји механизам Конкурса у области културе и уметности, намењен појединцима, неформалним групама и организацијама (ванинституционална сцена). До сада је реализовано преко 300 различитих пројеката, чији су аутори и ствараоци пре свега млади, који су ојачали себе материјализујући своје идеје, истовремено унапредивши културну и уметничку праксу. Преко пројектних активности ангажовано је

на хиљаде различитих учесника.

Ради бољег сагледавања позиције културе у укупном друштвеном контексту града Панчева, у наставку текста је дат табеларни приказ буџетске расподеле средстава у периоду 2001-2008. Одлуком о буџету града Панчева установама културе (у граду, и у насељеним местима) су издвојена средства намењена за: зараде, материјалне трошкове, програме, капитално одржавање зграда и опрему.

За питања културе надлежно је Градско веће (члан градског већа задужен за културу и информисање) и Секретаријат за јавне службе и социјална

питања Градске управе града Панчева. При овом Секретаријату је 2009. године формиран Одсек за културу, информисање, спорт, бригу о младима и цивилни сектор, с тим да послове културе покрива само један извршилац. Сама позиција Скупштине града, као оснивача свих 15 установа културе у граду, указује на значај који ова институција има у животу установа културе, а преко њих и на културу читавог града. Према Статуту града Панчева, Градска скупштина поставља и разрешава директоре установа чији је оснивач.

Година	Укупно реализовано	Заступљеност у буџету града
		%
2001.	26.318.748,00	4,52%
2002.	53.184.910,00	5,07%
2003.	96.632.368,00	7,92%
2004.	102.063.103,38	6,84%
2005.	148.278.005,90	7,4%
2006.	161.780.107,80	6,1%
2007.	162.470.485,16	5,5%
2008.	244.920.223,53	6,51%
2009.	211.249.406,00	6,04%

Табела 1: Приказ реализованог буџета намењеног култури, у односу на укупан буџет града

ОПШТИНА ОПОВО

ЈАБУКА

ГЛОГОЊ

Црепаја

ОПШТИНА

КАЧАРЕВО

ГРАД БЕОГРАД

ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА

Овча

ПАНЧЕВО

Крњача

ПАНЧЕВАЧКИ
МОСТ

Вишњица

Бела стена

Војловица

СТАРЧЕВО

Београд

ГРАД БЕОГРАД
ОПШТИНА ЗВЕЗДАРА

ОМОЉИЦА

ИВАЊИЦА

ДУНАВ

ОМОЉ
РЕЗЕРВА

ГРАД БЕОГРАД
ОПШТИНА ГРОЦКА

НА КОВАЧИЦА

ОПШТИНА АЛИБУНАР

Владимировац

БАНАТСКО НОВО СЕЛО

Делиблатска пешчара
СПЕЦ. РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ

ДОЛОВО

Мраморак

Стари Тамиш

Баваниште

ОПШТИНА КОВИН

НОВО

Скореновац

Ковин

БАНАТСКИ
БРЕСТОВАЦ

Плочица

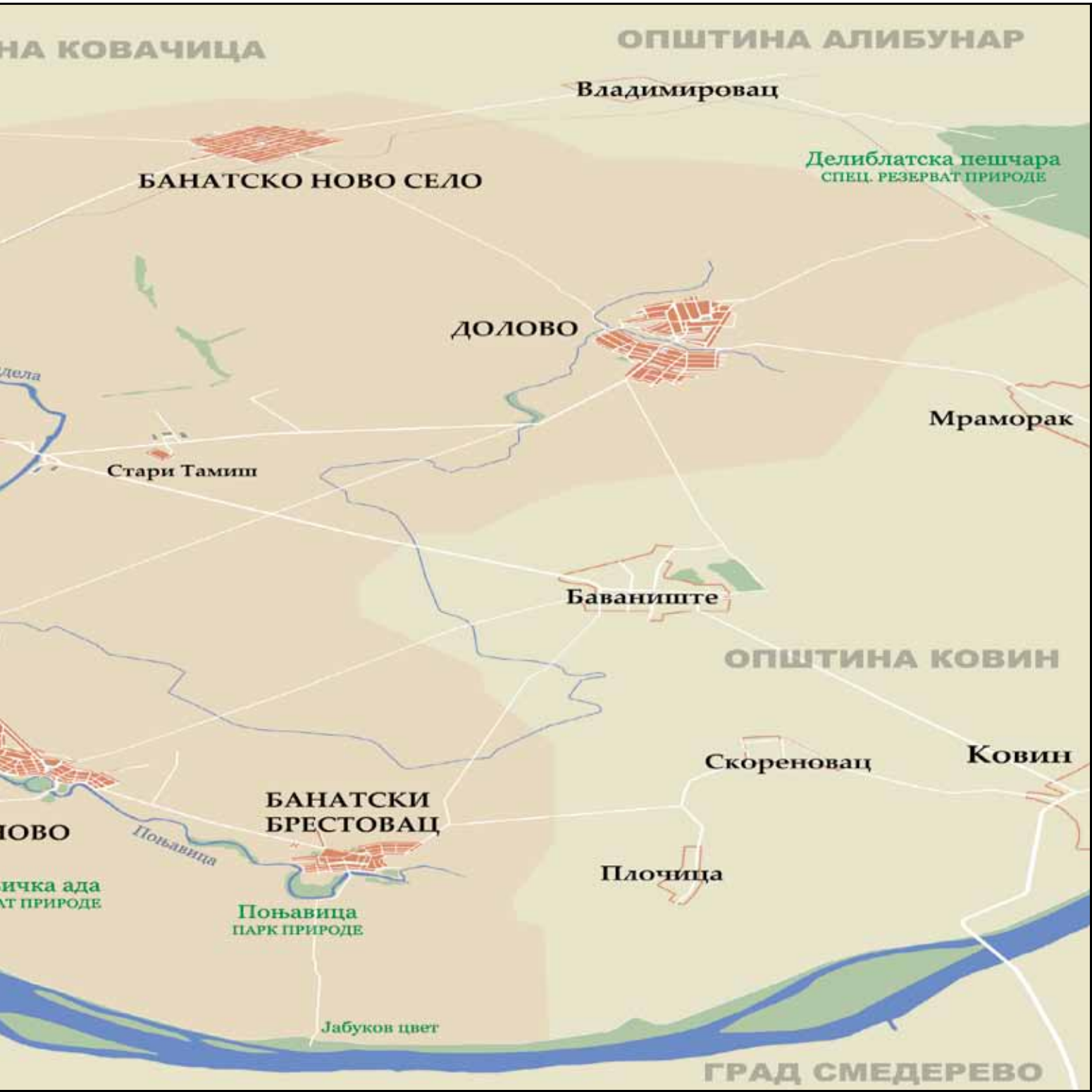
ичка ада
АТ ПРИРОДЕ

Поњавица

Поњавица
ПАРК ПРИРОДЕ

Јабуков цвет

ГРАД СМЕДЕРЕВО

Процес израде Стратегије културног развоја града Панчева 2010-2015.

Дугогодишња уметничка и културна пракса бројних субјеката у области културе града Панчева допринела је развијању идеје о изради стратешког документа, који би унапредио позитивну праксу и дефинисао правце развоја у области културе. Први акт који је формализовао ту идеју био је Закључак Савета за културу (2006. године), који је позвао све релевантне установе, удружења и појединце да учествују у изради овог стратешког документа. Званична и формална иницијатива за израду *Стратегије културног развоја града Панчева* је дошла од члана Градског већа задуженог за област културе и информисања, а Скупштина је и посебним закључком покренула процес израде документа. Градско веће је посебним решењем именовало Тим за израду *Стратегије културног развоја града Панчева*. Тим састављен од стручњака из различитих сегмената културе креирао је упитник за прикупљање релевантних података. На основу резултата истраживања, сублимирањем тренутног стања културе у граду, предложено је да Стратегија буде обрађена кроз 7 приоритетних области:

1. **Културна баштина и индустријско наслеђе;**
2. **Отвореност и доступност установа културе у граду;**
3. **Трансформација домова културе у насељеним местима;**
4. **Културна размена, фестивали, културни туризам;**
5. **Мултикултурализам, интеркултурални дијалог;**
6. **Развој и неговање публике;**
7. **Алтернативна сцена.**

Извод из резултата спроведених истраживања за потребе израде Стратегије

За потребе израде *Стратегије културног развоја града Панчева 2010-2015*, у периоду од јанура до марта 2009. године, спроведено је истраживање којим су прикупљени подаци и чињенице о значају културе, најважнијим проблемима и приоритетима у култури, о ставовима и мишљењима запослених у установама културе, а своје мишљење су исказали и представници удружења грађана и грађанки (контролна и тест група).

Истраживање је спроведено на узорку од укупно 382 испитаника са територије града Панчева, од којих је 52 испитаника/ца запослено у установама културе или су представници удружења грађана, а 330 испитаника/ца су грађани/ке са територије града Панчева.

У анкети намењеној запосленима и представницима удружења, најзаступљенији су били одговори представника удружења грађана и културно-уметничких друштава (13 удружења, односно 26 испитаника). Најслабије су се одазвали запослени у домовима културе у насељеним местима (8 испитаника/ца запослених у 3 дома културе). У анкети је учествовало и 18 испитаника/ца, из свих 6 градских установа културе.

У анкети која је спроведена међу грађанима примењен је *метод случајног стратификованог узорка* (225 испитаника је чинило *тест групу*, а 105 испитаника, редовних учесника културних дешавања је представљало *контролну групу грађана*). Разматрано је и питање територијалне припадности испитаника, па је био уравнотежен број испитаника са пребивалиштем на територији града у односу на број испитаника из девет насељених места.

Вредно је истаћи да је процес израде Стратегије директно укључио преко 150 грађана/ки града Панчева (запослених у установама културе (34), представника удружења (27 удружења), неформалних група и појединаца (13), запослених у установама образовања (4), и 4 из приватног сектора, који су учешћем на конференцијама (почетна и завршна), у оквиру 7 радионица, путем SWOT анализе, идентификовали проблеме, приорите, циљеве и мере у задатим сегментима стратегије.

За потребе овог истраживања коришћен је *deskriptivни метод*, а употребљене су следеће технике: а) анкетање запослених у установама културе и представника удружења грађана и б) анкетање грађана/ки (*контролна и тест група*).

Истраживачки инструменти који су коришћени односе се на два посебно конструисана упитника полуотвореног типа, са скалама процене.

Због опсежности обима добијених података, у овом делу биће представљени само они који су одредили и дефинисали основне проблеме, мере, приорите, и циљеве Стратегије.

У анкети је грађанима понуђена листа појединачних сегмената културног живота града Панчева, са захтевом да оцене значај сваког од наведених: оценом 1 – најмање значајан сегмент, а оценом 5, по њиховом мишљењу – најзначајнији. Следи листа појединачних сегмента културног живота града Панчева, са средњим оценама:

1. Неговање фестивала, различитих по карактеру	3,93
2. Неговање традиције и заштите културне баштине	3,88
3. Развој културног туризма	3,64
4. Унапређење културне размене у земљи и иностранству	3,60
5. Отвореност установа културе према грађанима	3,52
6. Неговање културне разноликости	3,48
7. Међусобна сарадња установа културе	3,45
8. Подстицање културног аматеризма	3,28
9. Друштвени положај појединаца, уметника/ца у локалној заједници	2,99

Запосленима у установама културе и представницима удружења је понуђено 16 сегмената у области културе и затражено је да их рангирају, од најзначајнијег до најмање значајног. У табели под бројем 2 редом су представљени ранжирани сегменти у области културе и, као што

се може уочити, видимо да је висок проценат испитаника оценио значајним и последњи ранжирани сегмент (50,9 % испитаника). Испитаници/це су тренутно стање 8 појединачних сегмената у области културе оценили као *недовољно*, а осталих осам као *просечно* (табела 3).

РБ.	Сегменти у области културе	Процент испитаника
1.	Неговање традиција и заштита културне баштине	85,4%
2.	Унапређење културне размене у земљи и иностранству	80,4%
3.	Улагање у савремено опремање установа културе	78,9%
4.	Вредновање рада установа	76,9%
5.	Подршка новим креативним пројектима, институција конкурса	73,1%
6.	Фестивали	73,1%
7.	Улагање у простор за рад	73,0%
8.	Развој културног туризма	70,6%
9.	Међусобна сарадња установа културе	70,6%
10.	Афирмација мултикултурализма	70,6%
11.	Неговање публике	64,7%
12.	Друштвени положај уметника	63,2%
13.	Промовисање интеркултуралности	62,8%
14.	Подстицање културног аматеризма	61,6%
15.	Истраживања у вези са унапређењем рада у области културе	59,6 %
16.	Реактивација индустријског наслеђа	50,9 %

Табела 2: Сегменти у области културе ранжирани по значају (оцену су дали запослени у установама културе и представници удружења грађана).

РБ.	Сегменти у области културе	Оцена тренутног стања	Процент испитаника
1.	Развој културног туризма	недовољно	50%
2.	Промовисање интеркултуралности	недовољно	42%
3.	Неговање публике	недовољно	42%
4.	Унапређење културне размене	недовољно	40,8%
5.	Улагање у простор за рад	недовољно	40%
6.	Међусобна сарадња установа културе	недовољно	39,2
7.	Реактивација индустријског наслеђа	недовољно	36%
8.	Истраживања у вези са унапређењем рада у области културе	недовољно	34,7%
9.	Афирмација мултикултурализма	просечно	44%
10.	Улагање у савремено опремање установа културе	просечно	42%
11.	Подстицање културног аматеризма	просечно	36%
12.	Друштвени положај уметника	просечно	39,2%
13.	Подршка новим креативним пројектима	просечно	34%
14.	Неговање традиције и заштита културне баштине	просечно	34%
15.	Неговање фестивала, различитих по карактеру	просечно	32%
16.	Вредновање рада установа културе	просечно	32%

Табела 3: Оцене тренутног стања појединачних сегмената у области културе.

Наведени резултати недвосмислено потврђују потребу за израдом овог стратешког документа. Добијени подаци који су представљени у листама и табелама под бројем 2 и 3, постају основа за дефинисање мисије и обликовање визије у области стратешког планирања.

У процесу израде Стратегије било је неопходно

дефинисати најважније проблеме у области културе у граду. Из тог разлога су грађани/ке давали описне одговоре који су, ради боље прегледности, разврстани у следеће категорије, заузевши приказане позиције (табела 4), а процене запослених у установама културе и представника удружења – представљени су у табели под бројем 5.

Рб. ранга	Категорије одговора испитаника (проблеми)
1.	Неадекватни програми
2.	Недостатак финансија
3.	Недостатак адекватног простора
4.	Неадекватно информисање
5.	Незаинтересованост грађана
6.	Неадекватан кадар
7.	Недовољна отвореност установа културе

Табела 4: Најважнији проблеми у области културе у Панчеву, према проценама грађана/ки

Рб. ранга	Категорије одговора испитаника (проблеми)
1.	Недостатак финансијских средстава
2.	Неадекватни просторни услови за рад
3.	Недовољно стручног кадра
4.	Утицај политичких странака
5.	Одсуство стратегије културног развоја
6.	Недовољна сарадња установа културе

Табела 5: Најважнији проблеми у области културе у Панчеву, према проценама запослених и представника удружења

Да би имали полазну основу за дефинисање мера за решавање уочених проблема, запосленима и представницима удружења је постављено питање: *Које су најважније предности града Панчева у области културе?*; у наставку текста је представљена ранг-листа њихових најчешћих одговора:

1. продукција, програми, конкурси;
2. људски ресурси (ствараоци, млади аутори, академски уметници...);
3. близина Београда;
4. традиција, интеркултуралност, мултикултуралност;
5. публика.

Грађанима Панчева (Графикон 6), запосленима у установама културе и представницима удружења (листа одговора), на послетку је постављено питање: *Како видите културу у граду Панчеву за пет година?*

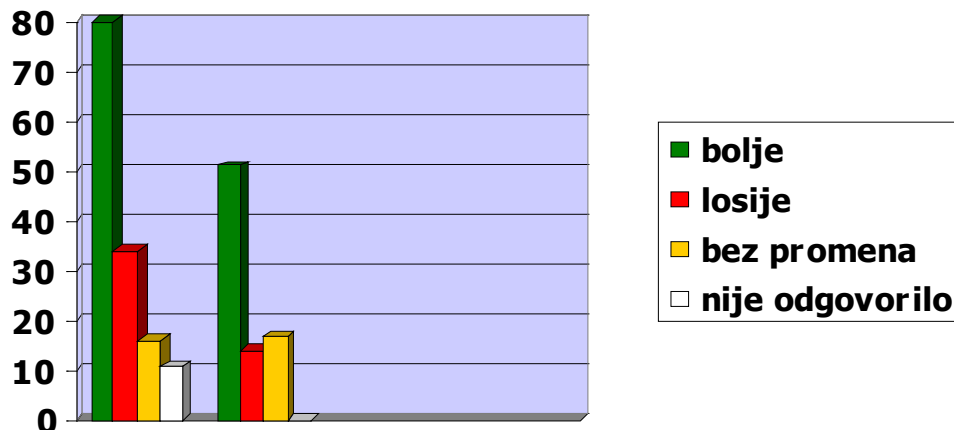
Листа најучесталијих одговора запослених у установама културе и удружењима:

1. Развијена култура са стратешким планом, квалитетном и разноврсном понудом; модернизован приступ али очувана културна баштина; без велике разлике између села и града;

2. *Панчево- град културе*, као *бренд*; развијање културног туризма;

3. Осавремењивање простора, нови простори, мултифункционални простори;

4. Брига о публици, придобијање нове публике, маркетинг.

Графикон 6: Виђење развоја културе града Панчева за 5 година (*тест и контролна група грађана*)

I. КУЛТУРНА БАШТИНА И ИНДУСТРИЈСКО НАСЛЕЂЕ

Богату културну баштину града Панчева, стварану вековима, изнедрио је заједнички живот грађана/ки различите етничке и професионалне припадности. Град Панчево је и данас мултиетничка и мултикултурална средина, у којој се разноликост наслеђених културних пракси и различитих културних вредности (језик, обичаји, култура живљења различитих етничких група, културна толеранција), негују кроз рад различитих организација, удружења и културно-уметничких друштава, уз подршку управе Града и установа културе. Заштита материјалне културне баштине је институционализована кроз рад Завода за заштиту споменика културе у Панчеву, који врши делатност заштите непокретних културних добара и Народног музеја и Историјског архива у Панчеву, који врше делатност заштите покретних културних добара. На територији града Панчева налази се 33 споменика културе, од којих је 3 од изузетног, а 10 од великог значаја; тренутно су 3 објекта у поступку утврђивања статута споменика културе.

Панчево се формирало поред Тамиша који је био од изузетног значаја за живот града. Преко њега су трговци, занатлије и путници долазили у град, а на обали су ницали магацини, данас – два споменика

културе: *Провијант магацин* и тзв. *Црвени магацин*, затим кафане и свратишта. Најстарији индустријски објекат у Панчеву, али и на Балкану, представља *Вајфертова пивара*, која је споменик културе од великог значаја. Индустријализација која узима маха крајем 19. века оставила је у наслеђе индустријске погоне попут *Свиларе*, која са трима зградама (представља изванредан пример панчевачке индустријске архитектуре), и саобраћајне објекте, светионике на ушћу Тамиша у Дунав, сачуване у пару, споменике културе од великог значаја, који представљају јединствене тачке сигнализације на целом току Дунава. Ту су и три железничке станице, од којих је станица *Тамиш* – споменик културе. Током 19. века грађени су млинови, почетком 20. века сазиђано је парно купатило, а тридесетих година се поново јавља талас индустријализације и почиње да ради фабрика стакла, фабрика сијалица, фабрика авиона... Стари индустријски објекти Панчева распрострањени су по целој територији града и представљају његов значајан ресурс. Објекти старе индустријске зоне, на обали Тамиша, значајни су за град због свог повољног положаја, надомак старог градског језгра које се развијало паралелно, али и због атрактивности и величине локације коју запремају (апроксимативно око 25.000 квадратних

КУЛТУРНА БАШТИНА И ИНДУСТРИЈСКО НАСЛЕЂЕ				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
1. Низак ниво свести о значају нематеријалне културне баштине и индустријског наслеђа.	1.1 Подизање свести грађана о значају нематеријалне културне баштине и индустријског наслеђа, развијањем сарадње и промоцијом културних активности.	Организовање јавних презентација фондуса културног и индустријског наслеђа града, и рада установа које се баве заштитом, уз сачињавање регистра заштићених и потенцијалних добара која чине индустријско наслеђе Јужног Баната.	континуирано	Установе културе у области заштите, и остале установе културе; органи Града и општина, у сарадњи са установама заштите.
		Примена тенденција савремених музејских поставки и примена примера добре праксе у области заштите.	континуирано	Установе и удружења, јавна предузећа и приватни сектор, Градска управа.
		Унапређивање међуопштинске сарадње (у надлежности регионалних установа), кроз заједничке пројекте.	од 2011.	Органи Града и општина; Градска управа у сарадњи са установама заштите.
	1.2. Друштвено одговорно понашање релевантних субјеката у јавном и приватном сектору према (не)материјалној културној баштини и индустријском наслеђу.	Организовање заједничких промотивних активности удружења грађана, културно-уметничких друштава, јавних установа и предузећа из приватног сектора.	континуирано	Све установе културе у сарадњи са цивилним сектором и установама образовања.
		Израда публикације и сајта о културном и индустријском наслеђу на територији града Панчева и региона Јужног Баната, на језицима етничких заједница.	2011.	Установе заштите, Градска управа, удружења грађана.
		Годишње програмирање, сарадња установа које се баве заштитом и осталих установа културе/домова културе.	континуирано	Установе заштите, удружења етничких заједница, установе културе, домови културе.

КУЛТУРНА БАШТИНА И ИНДУСТРИЈСКО НАСЛЕЂЕ				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
		Израда кодекса понашања према културном наслеђу, развијање и праћење његовог спровођења.	2011.	Установе културе и образовања, ученички парламенти, месне заједнице, јавна предузећа, цивилни сектор, Градска управа.
2. Недовољна заштита и неадекватно коришћење културне баштине и индустријског наслеђа.	2.1. Унапређивање услова за заштиту културног наслеђа и реактивација културне баштине и индустријског наслеђа.	Доследна и целовита примена законске регулативе у области заштите (домаће и међународне).	континуирано	Установе културе у области заштите, надлежне локалне покрајинске и републичке институције.
		Поштовање Закона о планирању и изградњи, у циљу очувања културне баштине.	континуирано	Установе заштите; ЈП <i>Дирекција за изградњу и уређење Града Панчева</i> (у даљем тексту ЈП <i>Дирекција</i>); органи Града и Градске управе
		Примена казних мера због непоштовања Закона о културним добрима.	континуирано	Органи Града, Привредна комора, представници удружења грађана, установе заштите.
		Валоризација објеката културног наслеђа, посебно објеката индустријског наслеђа, на територији града Панчева.	континуирано	Установе заштите, Градско веће, Градска управа

КУЛТУРНА БАШТИНА И ИНДУСТРИЈСКО НАСЛЕЂЕ				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
2. Недовољна заштита и неадекватно коришћење културне баштине и индустријског наслеђа.	2.1. Унапређивање услова за заштиту културног наслеђа и реактивација културне баштине и индустријског наслеђа.	Припрема и упућивање предлога надлежним институцијама у вези са добијањем статуса споменика културе, у случајевима када је то неопходно.	континуирано	Установе заштите
		Утврђивање критеријума за одређивање приоритета (када је реч о објектима индустријског наслеђа).	континуирано, годишње	Установе заштите, органи Града.
		Сачињавање листе девастираних и урушених споменика културе.	2011.	Установе заштите.
		Истраживање културних потреба потенцијалних корисника и израда идејних пројеката ревитализације и реактивације културног и индустријског наслеђа, по приоритетима, уз поштовање принципа одрживе конзервације за сваки појединачни објекат, путем Конкурса.	континуирано	Установе заштите, Градска управа.
		Формирање посредничког тела за успостављање сарадње између јавног, приватног и цивилног сектора.	континуирано	Градска управа, органи Града, установе заштите, приватни и цивилни сектор.
		Континуирана финансијска подршка, кроз посебну буџетску линију за пројекте из области културног и индустријског наслеђа (ревиталиизација и реактивација).	2010.	Градска управа, органи Града, установе заштите.
		Активно учешће на конкурсима којима се финансирају области: заштита културне баштине и реактивација индустријског наслеђа.	континуирано	Установе заштите, Градска управа.

КУЛТУРНА БАШТИНА И ИНДУСТРИЈСКО НАСЛЕЂЕ				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
3. Нерешени имовинско-правни статуси.	3.1. Решавање имовинско-правних односа.	Утврђивање листе споменика културе и листе објеката индустријског наслеђа, са решеним и нерешеним имовинско-правним односима.	2010.	Градска управа, ЈП <i>Дирекција</i> , установе заштите.
		Примена закона о повраћају имовине и еквивалентна размена.	континуирано	Градски органи, органи Града.
4. Низак ниво интеграције културне баштине и индустријског наслеђа у развој туристичких потенцијала Града Панчева и региона.	4.1. Развијање културног туризма.	Обележавање споменика културе у складу са важећом законском регулативом.	2011.	Установе заштите, Градски органи, јавна предузећа.
		Креирање акционог плана унапређења културног/речног туризма.	2011.	Установе културе, Туристичка организација Панчева (у даљем тексту ТОП).
	4.2. Очување културног идентитета етничких заједница.	Обележавање споменика културе на језицима мањина.	2011.	Установе заштите, Градски органи, ЈП <i>Дирекција</i> .
		4.3. Унапређивање информисања о значају индустријског наслеђа, у контексту одрживог развоја.	Унапређење рада редакција на језицима етничких заједница и програмска сарадња са локалним електронским и штампаним медијима.	2010.

ЈАБУКА

ГРАД БЕОГРАД
ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА

Спомен парк
Стратиште

Тамиш

КЛУБ 100, Галерија Мадам

Преображенска црква
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Горњи град

Котеж

ЦЕНТАР

Содара
Доњи град

ПАНЧЕВО

Бела стена

Светионици на ушћу
Тамиша у Дунав
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Манастир
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ
Стар
АРХЕОЛОШКО

ГРАД БЕОГРАД

ДУНАВ

Надела

Миса (Младост)

Народна башта
СПОМЕНИК ПРИРОДЕ

Стрелиште

Војловица

МКУД "Tamási Áron"

Спомен дом XII војвођ. бригаде
Месна организација Матице Словачка
СКПЦД "Ђетван"

Стари Тамиш

Стар Војловица

Споменик културе

Старчево-Град

Споменик културе

СТАРЧЕВО

метара). Неопходна је реактивација индустријског наслеђа у објекте културе, будући да је приметан недостатак простора за културне садржаје, али неопходна је и адаптација наведених објеката, уз одређивање намене која би била прилагођена савременим потребама, наравно, уз очување споменичких вредности објеката. Подстицајна је била и конференција *Реке и индустријско наслеђе* (2007), која је одржана у нашем граду у оквиру Дана европске културне баштине. Старо градско језгро представља историјско језгро Панчева, у склопу кога се налазе тргови, некадашње пијаце и објекти од којих су неки, попут зграде Магистрата, Граничарске куће, Штапске зграде и Куће са сунчаним сатом – појединачно заштићени и категорисани као споменици културе од великог значаја. У градско језгро такође спадају објекти сакралне архитектуре: Успенска црква са зградом Црквене општине и комплекс Миноритског самостана, као и тргови. Поред ових, и низ других објеката својом просторном предиспозицијом, архитектонско-стилским одликама, репрезентативношћу, амбијенталним вредностима и културно-историјским значајем доприносе идентитету града Панчева.

Исказани проблеми у овој области су:

- низак ниво свести о значају нематеријалне и материјалне културне баштине;
- недовољна заштита и неадекватно коришћење културне баштине;
- нерешен имовинско-правни статус;
- слаба интеграција културне баштине у развој туристичких потенцијала града Панчева и региона;
- низак ниво свести о значају индустријског наслеђа у контексту одрживог развоја;
- недовољно искоришћени потенцијали у индустријском наслеђу;
- слаба интеграција индустријског наслеђа у развој туристичких потенцијала града Панчева.

II. ОТВОРЕНОСТ И ДОСТУПНОСТ УСТАНОВА КУЛТУРЕ У ГРАДУ

Град Панчево је један од ретких градова у Србији који је у протеклим годинама сачувао својих 15 установа културе (6 у самом граду и 9 домова културе у насељеним местима). Све ове установе доприносе креирању духа града и употпуњују слику живота у њему, чинећи га испуњенијим културним простором, у којем се прожимају различити актери културног деловања. Близина главног града – Београда, позитивно утиче на рад установа културе приликом креирања и дефинисања специфичних програмских садржаја.

Установе културе послују у различитим сегментима културног деловања и свој рад презентују кроз разноврсне програмске активности; заступљене су: редовне програмске активности из домена њиховог деловања, затим, традиционални културни садржаји, промоције културних разноликости, велики број фестивала (различитих по карактеру), афирмације савременог стваралаштва, креирање сопствене продукције, изложбене активности, издаваштво. Градске установе културе из домена заштите културне баштине: Архив, Музеј, Завод за заштиту споменика културе, Библиотека, а ту су и установе поливалентног типа, са широким дијапазоном активности: Културни центар и Дом омладине, које

у свом раду негују позоришну, музичку и визуелну уметност, културни аматеризам и активизам.

Неопходно је истаћи да у установама културе у граду има 148 запослених, од тога је 65 са ВСС, 10 је са ВШС, 44 је са ССС и 26 је са осталим квалификацијама.

Панчево је град са изузетно богатом традицијом и бројним историјским споменицима, непокретним културним добрима и археолошким налазиштима.

Постоји укупно 15 установа културе чији је оснивач град Панчево; шест се налази у граду, док је девет домова културе у насељеним местима. Шест градских установа културе су: Градска библиотека, Народни музеј, Историјски архив, Завод за заштиту споменика културе, Културни центар и Дом омладине.

Завод за заштиту споменика културе Панчево постоји од 1978. године, од када ради као јединица за заштиту споменика културе у Панчеву при Народном музеју у Панчеву. Од 18. марта 1993. године Завод постаје самостална установа. Својом делатношћу Завод покрива територију 8 општина Јужног Баната (Панчево, Вршац, Ковин, Бела Црква, Алибунар, Пландиште, Ковачица и Опово – све јужнобанатске

општине), али активности финансира искључиво град Панчево. На територији коју Завод покрива налази се преко 100 споменика културе, од тога 8 непокретних културних добара од изузетног значаја, с тим да се на територији града Панчева налазе 3, и то: *неолитско археолошко налазиште, манастир Војловица, Преображенска црква* и 48 културних добара од великог значаја.

Историјски архив у Панчеву основан је 1947. године и данас врши заштиту грађе на територији Панчева и у још 4 општине (Ковин, Ковачица, Опово и Алибунар), а активности финансира искључиво град Панчево. Архив поседује 803 фонда, у укупној количини од око 9.000 дужних метара. Капитално улагање у адаптацију зграде је видљиво, као и набавка адекватне опреме која омогућава брже складиштење информација.

Активности Архива су бројне: заштита архивске грађе и регистратурског материјала ван архива; регистратурско сређивање несређених архивских фондова; рад на информативној делатност, издавање уверења, микрофилмовање; организовање архивистичких и ликовних изложби; издавачка делатност у оквиру које, поред других публикација, излази и часопис *Информатор*. У Архиву (Галерији Архива) се одржавају и две манифестације – Бијенале *Ех либрис* и Бијенале савременог цртежа Србије.

Народни музеј у Панчеву постоји од 1923.

године с циљем да сачува од нестајања и пропадања материјалне доказе богате културно- историјске прошлости овог подручја, и спада међу старије установе ове врсте код нас. Својом научно-истраживачком делатношћу покрива општине: Опово, Ковачица и Ковин. Музеј у Панчеву има организацију комплексног типа, а делатност разврстана по одељењима за: историју, историју уметности, етнологију, археологију; ту је и центар за документацију, библиотека (са близу 5000 наслова), фото и препараторска лабораторија. Народни музеј поседује укупно 37.000 предмета и више од 200 регистрованих археолошких налазишта. Музеј се бави издаваштвом, издаје *Гласник музеја Баната*. У последњих неколико година активности Музеја нису толико видљиве, како због радова на санирању дугогодишње девастације објекта, тако и због недовољне атрактивности програма. У последње две године у Музеју су осмишљени посебни програми поводом међународне манифестације *Ноћ музеја*, у оквиру које тематске изложбе посети више хиљада посетилаца.

Градска библиотека Панчево датира још из 19. века. Панчевачко грађанство је стварало *читалишта*, места за окупљање, где су се размењивале књиге, читала периодика. Градска библиотека у Панчеву се помиње 1923. године, касније је пресељена у Магистрат и чинила је са Музејем јединствену целину. Библиотека је озваничена као самостална

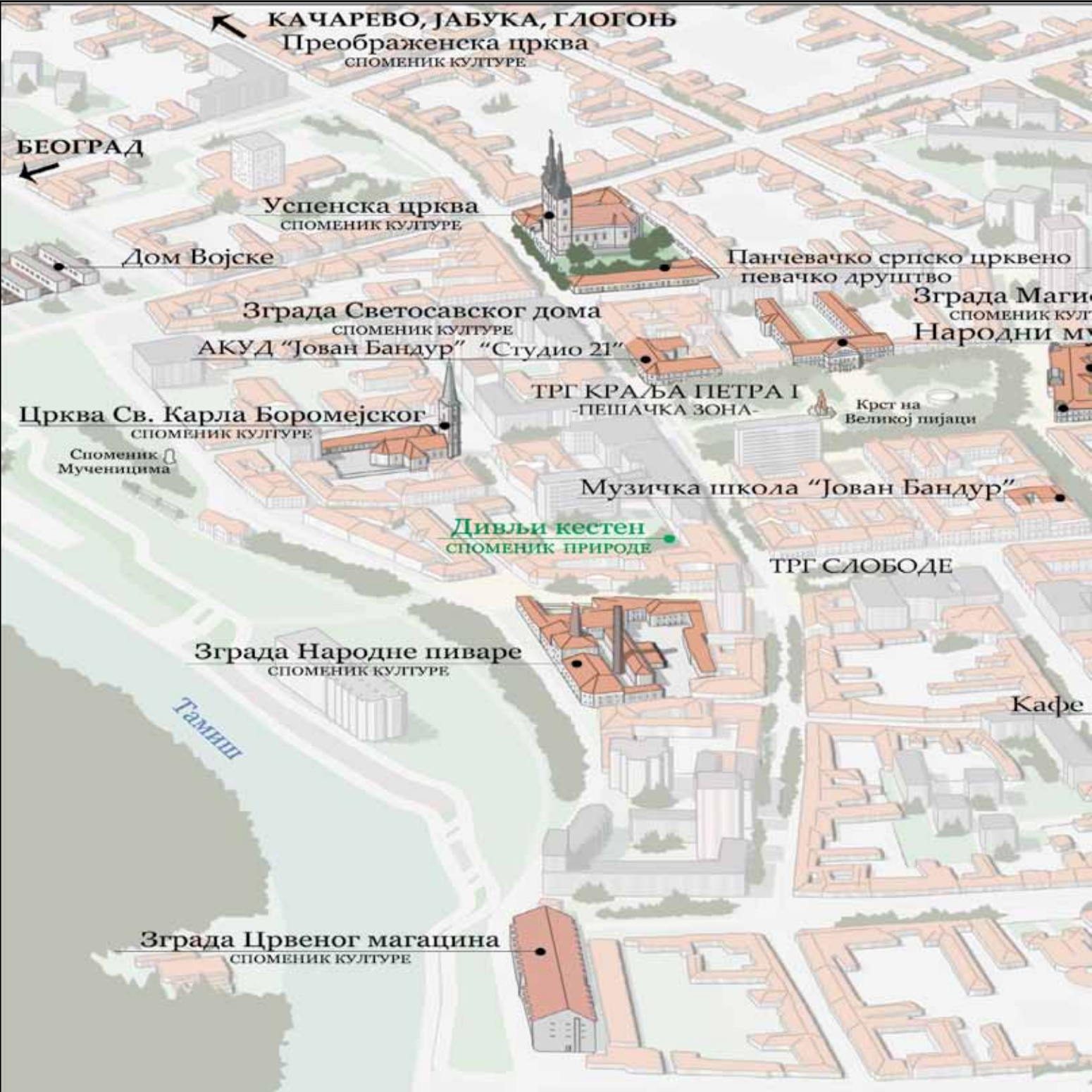
установа тек 1944. године. Библиотечки фонд садржи 200.000 јединица, а број чланова је око 12.000. Поред традиционалних књижевних вечери, библиотека организује и две манифестације: *Мајски дани књиге* и *Једна књига и један град*; бави се и издаваштвом, издаје стручни часопис *Панчевачко читалиште* и *Панчевачки информатор* (магазинског типа). У оквиру Библиотеке функционише електронска читаоница и галеријски простор, у коме се промовише визуелно стваралаштво.

Културни центар Панчева основан је 1963. године и бави се организацијом и продукцијом програма и садржаја из области културе и уметности. Организатор је врло важних градских манифестација као што су: Џез фестивал, Фестивал традиционалне музике *Etno. com*, Бијенале уметности, Дечији бијенале уметности *БУДИ*, Салон уметности Панчева, *ГРРР ! ПРОГРАМ* (ауторска стрип сцена). Културни центар учествује у реализацији различитих градских манифестација, као што су: Божићни и Ускршњи концерт, Светосавска академија, Дани духовне музике, Дани прота Васе, Дан града, Панчевачки карневал. Од 2005. године постоји и професионална позоришна продукција за одрасле и децу, уобличена кроз дечију позоришну сцену *Пођи туда...* Важно је истаћи да Културни центар помаже продукцијски активности гудачког квартета *Арко*, а успешно функционише и Драмски студио који подстиче укључивање младих у свет сценских уметности. Адаптацијом изабинског

простора (2006. године) створени су услови за развој квалитетније приказивачке делатности (позоришне представе, опере, балет).

Галерија савремене уметности Културног центра Панчево је основана 1976. године (фонд са више од 400 уметничких дела); програмски је усмерена ка презентацији и промоцији уметника млађе и средње генерације који се баве, пре свега, савременом уметношћу, истраживањем и преиспитивањем нових технологија и медија. У склопу галеријских изложбених простора функционише и Галерија *Двориште*, као и неформални простор за функционисање алтернативне сцене, који носи назив *Електрика*. У свом раду Галерија остварује и интернационалну сарадњу. Међутим, простор у којем се налази Галерија је у поступку реституције према Католичкој цркви. У последњих неколико година ова установа има запажене резултате и на пољу постпродукције и издаваштва, и награђена је за свој рад од стране релевантних институција.

Дом омладине основан је 1975. године са циљем организовања едукативних културно-забавних програма за младе, филмских радионица... Установа је организатор следећих фестивала: *Екс театар фест* (Фестивал нових театарских форми), Рок фестивал, Реге фестивал, издаје *Рукописе* (зборник поезије и кратке прозе младих са простора бивше Југославије), а ту је и *Етно глас* (неговање певачких група код младих, међународног карактера, изворног народног

КАЧАРЕВО, ЈАБУКА, ГЛОГОЊ
Преображенска црква
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

БЕОГРАД

Успенска црква
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Дом Војске

Панчевачко српско црквено
певачко друштво

Зграда Светосавског дома
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Зграда Магичног
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ
Народни музеј

АКУД "Јован Бандур" "Студио 21"

ТРГ КРАЉА ПЕТРА I
-ПЕШАЧКА ЗОНА-

Крст на
Великој пијаци

Црква Св. Карла Боромејског
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Споменик
Мученицима

Музичка школа "Јован Бандур"

Дивљи кестен
СПОМЕНИК ПРИРОДЕ

ТРГ СЛОБОДЕ

Зграда Народне пиваре
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Кафе

Тамиш

Зграда Црвеног магацина
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

ПАНЧЕВО ЦЕНТАР

Старо језгро
ПРОСТОРНО КУЛТУРНО
ИСТОРИЈСКА ЦЕЛИНА

Дом омладине Панчево
Драмски студио "Атеље младих"
КУД "Станко Пауновић"
КУД "Абрашевић"
Културно-просветна заједница
(Ликовна колоџија "Делиблатски песак")

Историјски Архив Панчево

Градска библиотека Панчево

→
БАНАТСКО
НОВО СЕЛО

Улица
Музеј Панчево

Штапска зграда
СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Савремена галерија
Културног центра
Регионални центар за таленте
"Михајло Пупин"

Културни центар Панчево

Галерија "Електрика"
Галерија "Двориште"

Кип Флоријана

Евангеличка црква

галерија "М"

МКУД "Petőfi Sandor"

Завод за заштиту споменика културе Панчево

Дечији културни центар

Балетска школа "Димитрије Парлић"

→
ДОЛОВО

→
СТАРЧЕВО
ОМОЉИЦА
ИВАНОВО
БАНАТ. БРЕСТОВАЦ

стваралаштва, у сарадњи са КУД *Станко Пауновић*). Од 2007. године започета је реализација и *ИН ТРЕШ* фестивала који негује продукцију нискобуџетних филмова, иницираних од стране неформалне групе студената са различитих факултета, а Дом омладине је сада и званични настављач ове манифестације. При Дому омладине успешно ради бесплатна школа цртања, која уједно организује и бројна стручна предавања о уметности. Највећи проблем рада ове установе је недостатак простора за извођење програмских садржаја, а нарочито концертних активности. Применом *Закона о повраћају имовине верским заједницама* (црквама), који је ступио на снагу још 2007. године, Светосавки дом (садашњи Студентски дом), којим је располагао Дом омладине, враћен је Српској православној црквеној општини.

Одлуком о буџету Града установама у граду и у насељеним местима издвајају се средства намењена за: материјалне трошкове, програме, капитално одржавање зграда и опрему.

Табеларни приказ структуре расподеле средстава градског буџета за културу:

	2006 (%)	2007 (%)	2008 (%)
Плате и доприноси	65,76	65,26	60,30
Материјални трошкови	21,59	20,16	18,16
Програми	12,65	14,58	21,54
Укупно	100%	100%	100%

Ретко који град у Војводини и Србији има сачувану мрежу установа културе (које су вредност сама по себи), где свака установа на свој начин доприноси очувању културних вредности, које се деценијама негују и преносе доприносећи очувању културне традиције и развоју нових културних вредности. Велики број установа културе јесте богатство града које доприноси креирању његовог урбаног лика, али је у функционисању тих установа неопходно рационалније усмеравати средства из буџета, пре свега у правцу програмског деловања, што ће утицати да се квалитетније остварују општи интереси у култури, у складу са културним потребама грађана. Бројност установа културе и различитост облика њиховог културног деловања је важан предуслов за креирање урбаног духа и смањивање разлика у начину живота између насељених места и самог града. Међутим, развој цивилног друштва ствара

услове за рад и других актера културне сцене, који својим профилисаним културним иницијативама доприносе употпуњавању културног живота града Панчева. Установе треба да буду приступачне и отворене за све облике сарадње, да интензивирају међусобну сарадњу као и сарадњу с другим установама, организацијама, појединцима и с приватним сектором. С друге стране, евидентно је одсуство заједничког управљања у области културе у граду, које би допринело да се ефекти улагања у ову област квалитетније презентују, а то би довело и до потпунијег уобличавања културне и уметничке сцене, а изостаје и: праћење интересовања, неговање публике, и стварање нове, потенцијалне.

Проблеми исказани у овој области су:

- недовољна отвореност институција културе за сарадњу с другим установама, цивилним сектором и појединцима;
- недовољно развијена међусобна сарадња установа културе;
- недовољна заинтересованост приватног и јавног сектора за подршку програмима културе;
- недовољно иновативни програми и пројекти;
- недовољно стручних кадрова;
- неадекватни постојећи модели финансирања;
- неадекватни просторни и технички услови;
- проблеми надлежности установа које имају регионални значај;
- неадекватно вредновање рада установа културе.

Отвореност и доступност установа културе				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
1. Недовољна отвореност институција културе за сарадњу са другим установама, цивилним сектором и појединцима.	1. Остваривање сарадње са образовним установама и цивилним сектором.	Креирање културне понуде на основу потреба образовних установа и цивилног сектора	континуирано	Установе културе и образовања, ученички парламенти, представници удружења грађана, Градска управа.
		Истраживање културних потреба свих категорија становништва.	континуирано	Установе културе, Градска управа.
	1.2. Подстицање појединаца/ уметника на реализацију програма у оквиру установа.	Интерни конкурси установа за стваралаштво појединаца.	на годишњем нивоу	Уметнички/ програмски Савети установа културе, уметничка удружења, појединци.
	1.3. Обезбеђивање једнаких могућности за све ствараоце	Објављивање критеријума уметничких Савета установа културе.	континуирано	Уметнички/ програмски Савети установа културе.

Отвореност и доступност установа културе				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
2. Недовољно развијена сарадња међу установама културе.	2.1. Унапређење сарадње установа културе у граду и у насељеним местима.	Меморандум о међусобној сарадњи установа културе.	2010.	Све установе културе
		Увођење заједничких репрезентативних формата (промо материјала).	Континуирано, почевши од 2011.	Установе културе, Градска управа, месне заједнице (у даљем тексту МЗ).
	2.2. Креирање заједничке културне понуде.	Увођење посебне буџетске линије за заједничке програме (градске манифестације, програми и пројекти...)	Континуирано, почевши од 2011.	Органи града, Градска управа, установе културе.
	2.3. Стварање услова за већу доступност културних садржаја, у односу на публику.	Рационалније коришћење људских ресурса у раду установа културе, кроз обједињавање заједничких послова, тимски рад и партнерске пројекте.	континуирано	Градска управа, установе културе.
		Формирање заједничке инфо-мреже, за потребе комуницирања и извештавања (и-мејл листе, интернет, форуми, састанци...)	2011.	Установе културе, Градска управа.
		Одређивање заједничког промотера за програмске активности.	2010.	Установе културе, Градска управа.
		Координирање рада, контрола и вредновање рада и програма установа, од стране публике и других субјеката у култури.	континуирано	Органи града, Градска управа и субјекти у култури.

Отвореност и доступност установа културе

Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
3. Недовољна заинтересованост приватног и јавног сектора за подршку програмима културе.	3.1. Промовисање донаторства и друштвено одговорног пословања као облика подршке програмима културе.	Подршка интерсекторским партнерским програмима и пројектима.	континуирано	Органи града, привредна друштва, установе културе.
		Јавно презентовање рада установа културе.	на годишњем нивоу	Установе културе;
	3.2. Креирање културне понуде у партнерству са потенцијалним донаторима.	Увођење различитих облика признања за донаторство.	на годишњем нивоу	Установе, органи Града, Градска управа.
		Форум донатора/ донаторски сусрети.	на годишњем нивоу	Установе културе, Градска управа, привредна друштва.
		Формирање фондова намењених неговању <i>културе сећања</i> .	2012.	Органи града, Градска управа, установе културе.

Отвореност и доступност установа културе				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
4. Недовољно иновативни програми и пројекти.	4.1. Диверсификовани програми/пројекти.	Креирање програмске изврсности/а у складу са потребама публике.	Континуирано, почевши од 2011.	Установе културе и други субјекти у култури, удружења грађана.
		Подстицај за већу продукцију и постпродукцију као облике трајних вредности.	Континуирано, почевши од 2011.	Установе културе, удружења грађана, Градска управа.
		Опремање савременим техничким ресурсима за садржаје на отвореном.	Континуирано, почев од 2011.	Установе културе;
	4.2. Неговање културе сећања.	Одређивање јубилеја посвећених личностима, догађајима, важним међународним данима ...	Континуирано, почев од 2011.	Градска управа, установе културе, удружења грађана.
	4.3. Подршка савременом стваралаштву.	Постојећи механизам и интерни конкурси за савремено уметничко стваралаштво.	континуирано	Установе културе, Комисија за вредновање пројеката, Градска управа.

Отвореност и доступност установа културе				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
5. Недовољно стручних кадрова.	5.1. Унапређење знања и вештина запослених.	Креирање заједничких тимова за писање и имплементацију пројеката.	континуирано	Установе културе, Градска управа.
		Споразумно преузимање кадрова (хоризонтална покретљивост кадрова у оквиру установа културе).	континуирано	Установе културе, Градска управа.
		Дефинисање нових профила стручних кадрова, у оквиру аката о систематизацији радних места за поједине установе културе.	до 2011.	Установе културе, органи Града, Градска управа.

Отвореност и доступност установа културе				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
5. Недовољно стручних кадрова.	5.2. Обезбеђивање континуираног стручног усавршавања запослених.	План и програм развоја људских ресурса у установама културе.	почевши од 2011.	Установе културе, надлежне институције, Градска управа.
		Организовање обуке и семинара за писање пројеката, ради аплицирања код домаћих и страних извора финансирања.	континуирано	Градска управа, надлежне институције.
	5.3. Квалитетан избор чланова УО из локалне заједнице, на основу стручне квалификације, а не политичке припадности.	Утврђивање критеријума за избор чланова Управног одбора, из редова локалне заједнице, на основу стручности.	До 2011.	Градска управа, органи Града, установе културе.
		Примена <i>Закона о култури</i> (о именовану директора).	Од 2011.	Органи града, Градска управа, установе културе.

Отвореност и доступност установа културе				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
6. Неадекватни постојећи модели финансирања.	6.1. Унапређење постојећих модела финансирања.	Јасно дефинисан програмски буџет.	континуирано	Скупштински савети, установе културе, органи Града, Градска управа.
		Институција конкурса за посебне/ иновативне програме.	годишње	Комисија за вредновање пројекта, Органи Града, Градска управа.
		Усвајање норматива за финансирање материјалних трошкова.	годишње	Органи Града, Градска управа, установе културе.
	6.2. Формирање алтернативних извора финансирања.	Утврђивање базе података са актуелним фондовима и конкурсима (у земљи и иностранству).	2011.	Градска управа, установе културе.
		Формирање форума/листе донатора.	2010.	Установе културе, Градска управа.
		Остваривање дела прихода од комуналних такси, за посебне пројекте.	2011.	Градска управа, органи Града.

Отвореност и доступност установа културе				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
7. Неадекватни просторни и технички услови.	7.1. Обезбеђивање одговарајућих технички и технолошки опремљених простора, у складу са савременим потребама.	Утврђивање приоритета за проширење капацитета техничких и просторних услова.	2011.	ЈП <i>Дирекција</i> , органи Града, установе културе.
		Утврђивање листе могућих јавних простора, за потребе културе.	2011	ЈП <i>Дирекција</i> , органи Града, установе.
		Формирање базе података о постојећим техничким и просторним капацитетима установа.	2011	ЈП <i>Дирекција</i> , органи Града, установе.

Отвореност и доступност установа културе

Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
8. Проблеми надлежности и узајамне одговорности локалних самоуправа (у односу на установе које имају регионални значај).	8.1. Повећање степена одговорности локалних самоуправа према установама које имају регионални карактер (покривају територије неколико градова и општина).	Сразмерна партиципација у погледу финансирања и одвијања делатности на целој територији, у складу са законом.	годишње	Установе културе, органи Града.
		Утврђивање приоритета програма и пројеката.	на годишњем нивоу	Установе културе, органи Града.
		Формирање критеријума за избор чланова управних одбора из реда локалних заједница, на основу стручности.	2011.	Градска управа , органи Града.
9. Неадекватно вредновање рада установа културе	9.1. Успостављање евалуације рада установа културе.	Формирање тима за евалуацију - Савета за културу (састављеног од независних стручњака).	2010.	Градска управа, органи Града.
		Израда методологије за вредновање и унапређивање рада установа (посебне награде, признања).	2011.	Савет за културу, Градска управа, органи Града.

III. ТРАНСФОРМАЦИЈА ДОМОВА КУЛТУРЕ У НАСЕЉЕНИМ МЕСТИМА

Домови културе у граду Панчеву основани су одлукама Народног одбора Панчево почетком шездесетих година, а права и дужности оснивача, према постојећим прописима, врши Скупштина Града Панчева; то су домови: ДК 29. новембар Старчево, ДК Вук Караџић Омољица, ДК 4. октобар Банатски Брестовац, ДК Жарко Зрењанин Иваново, ДК 3. октобар Банатско Ново Село, ДК 25. мај Долово, ДК Кочо Рацин Јабука, ДК Братство-Јединство Качарево и ДК Младост Глогоњ.

У протеклих пола века домови културе, иако настали на соцреалистичкој идеологији, углавном су својим програмима и активностима доприносили задовољавању културних потреба локалног становништва, полазећи пре свега од специфичности дате средине. Тек у последњих неколико година, видљиво је улагање у обнову нефункционалних објеката, који не одговарају савременим културним потребама. У домовима културе је препознатљив типски модел организације рада људских ресурса: директор, библиотекар, домар, књиговођа – што све указује на превазиђен модел функционисања. Укупан број запослених у домовима културе у насељеним местима износи 44, од тога је 2 са ВСС, 5 је са ВШС, 24 је са ССС, осталих профила је 13.

Препознатљиви садржаји су у вези са очувањем традиције и обичаја, због мултиетничности и мултиконфесионалности у већини насељених места (Јабука, Банатско Ново Село, Долово, Иваново, Качарево), с циљем приближавања различитих култура најширим слојевима становништва. Присутна су, пре свега, удружења која негују језик, културу, обичаје и традицију својих етничких заједница и одржавају културне везе са представницима матичних земаља (Румунија, Мађарска, Словачка, Македонија, Бугарска...).

Насељена места у Војводини, па самим тим и у нашем граду, урбанизована су, и смањене су разлике у начину живљења, и разлике у културним потребама између становника града и насељених места, па је дошло и до промене у културној пракси поменутих установа које се све више прилагођавају новим захтевима и потребама, пре свега млађе популације. Важно је напоменути да су, поред препознатљивих активности у области неговања фолклорних садржаја, у последњих 10 година настала и удружења која се баве културом на начин који се разликује од оног уобичајеног у домовима културе. Културни живот у насељеним местима је, поред важних манифестација које су одавно прерасле оквире одређеног насељеног

места, обогаћен и програмским садржајима који организују удружења и појединци, с циљем да се анимирају различити актери и ствараоци, на пример: у Банатском Новом Селу: АКК, стрип и алтернативна сцена – *РЕФРАКТ*; развијено је позоришно стваралаштво код румунске етничке заједнице; у Старчеву ради *Креативни културни клуб* који организује ангажоване трибинске програме и афирмише рок сцену, носилац је манифестације - *Гашини акорди*, као реакције на познати фестивал *Старчевачка тамбурица*; у Банатском Брестовцу: КФФА, фотографија - *Дани природе*; у Омољци - поред

традиционалног фестивала *Жисел*, функционише Фото-кино клуб *Жисел* који се бави афирмацијом анимираног филма; у Јабуци: *Буба-фест* и дечије позоришно стваралаштво; у Долову: радио станица, традиционална *Штрудлијада* и *Ивањско цвеће*; у Глогоњу је развијена дечија стрип сцена.

Све указује на неопходност да се установе трансформишу и прилагоде новим захтевима и потребама различитих циљних група; важан је и допринос ових институција у креирању културног амбијента за складни суживот различитих социјалних и етничких група. По свему томе, ове

РБ	Процент расподеле градског буџета за културу по областима	2006. година	%	2007. година	%	2008. година	%
1.	Основни трошкови установа у насељеним местима (плате и додаци запосленима, материјални трошкови).	18.216.075,85	11,02	19.937.042,05	10,71	24.895.934,50	8,73
2.	Ванредни трошкови градских институција (инвестиције, реновирање, набавке).	10.656.208,37	6,45	6.668.492,47	3,58	29.216.419,90	10,25
3.	Финансирање програмских и пројектних делатности установа у насељеним местима.	2.869.290,48	1,74	3.279.161,49	1,76	3.410.542,07	1,20
4.	Фестивали, манифестације и градске прославе.	370.000,00	0,22	330.000,00	0,18	350.000,00	0,12
УКУПНО		32.111.574,70	19,4	30.214.696,01	16,2	57.872.896,47	20,3

групе су нераздвојни део структуре локалних месних заједница, као локалних органа власти, па самим тим, морају да учествују у доношењу одлука које се тичу стварања културног амбијента.

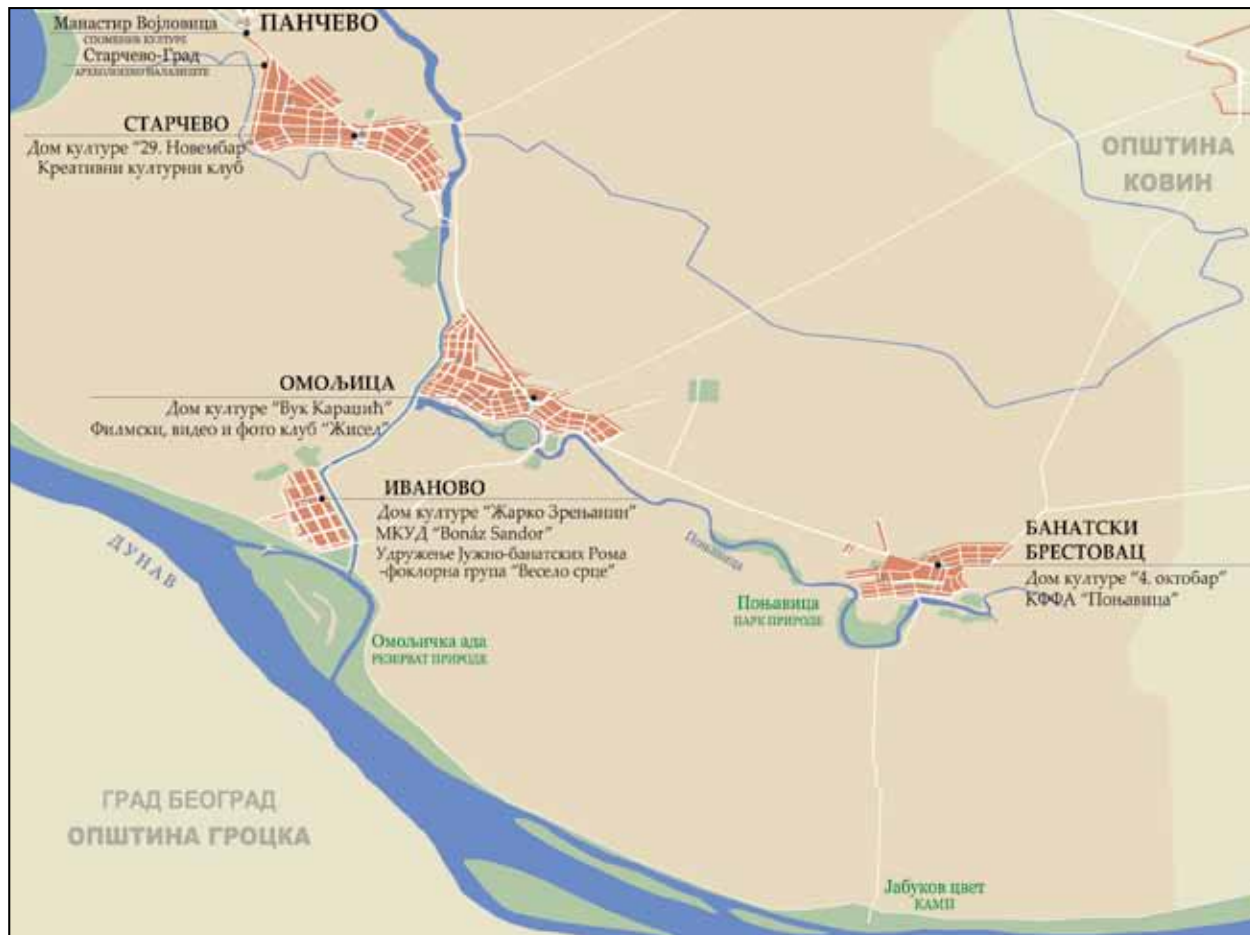
У наставку текста је дат табеларни приказ расподеле буџетских средстава намењених установама културе у насељеним местима, у односу на укупан буџет за културу.

Проблеми исказани у овој области су:

неадекватни просторни и технички капацитети;
неадекватна програмска понуда;
недостатак стручних кадрова;
недовољно развијени облици децентрализације функционисања установа културе у насељеним местима.

Трансформација установа културе у насељеним местима				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
1. Неадекватни просторни и технички капацитети.	1.1. Обезбеђивање оптималних просторних услова за рад.	Мапирање могућих простора, погодних за реализацију културних програма, уз примену принципа мултифункционалности где је то могуће.	2010.	Домови културе, МЗ, ЈП <i>Дирекција</i> , Градска управа
		Регулисање имовинско-правних односа.	континуирано	Домови културе, МЗ, ЈП <i>Дирекција</i> , Градска управа.
		Израда техничке документације за реконструкцију, адаптацију, доградњу простора.	континуирано	Домови културе, МЗ, ЈП <i>Дирекција</i> .
		Унапређење постојећих простора;	до краја 2015.	ЈП <i>Дирекција</i> , Градска управа, домови културе.
		Уклањање архитектонских баријера;	до краја 2015.	ЈП <i>Дирекција</i> , Градска управа, домови културе.
	1.2. Обезбеђивање адекватне техничко-технолошке опремљености.	Набавка адекватне опреме, у складу са програмском понудом и стандардима (водити рачуна о специфичним потребама корисника).	континуирано	Домови културе, Градска управа.
		Обезбеђивање алтернативних извора финансирања за набавку опреме (фондације, спонзори, донатори...)	континуирано	Домови културе, Градска управа.
		Уређење рационалног коришћења постојећих техничких ресурса (уговори, споразуми, одлуке надлежних органа...).	на годишњем нивоу	Домови културе, МЗ.

Трансформација установа културе у насељеним местима				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
2. Неадекватна програмска понуда.	2.1. Подизање нивоа квалитета програма.	Истраживање културних и образовних потреба (активистичких) локалног становништва.	континуирано	Домови културе, Градска управа.
		Планирање и програмирање садржаја прилагођених различитим циљним групама (деца, млади, одрасли, стари, маргинализоване групе, пољопривредници...).	на годишњем нивоу	Домови културе, управни одбори, органи месне заједнице, основне школе.
		Изградња и развој културног идентитета кроз развој профилисаних садржаја (развој локалног културног бренда).	до краја 2015.	Домови културе, МЗ, привредна друштва, Привредна комора, ТОП.
		Планирање, програмирање и организација размена програма и искустава.	континуирано	Домови културе, у сарадњи са другим установама.
		Увођење програмске постпродукције (публикације, електронски записи...).	на годишњем нивоу	Домови културе, удружења, културно-уметничка друштва.

Трансформација установа културе у насељеним местима				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
	2.2. Неговање културне разноликости и различитих културних израза.	Промоција универзалних цивилизацијских вредности; Изградња навика конзумирања културе (кампање, уличне манифестације, акције <i>од врата до врата...</i>).	континуирано	Школе, домови културе, удружења, културно-уметничка друштва, месне заједнице.
		Израда регистра локалних уметника, стваралаца и других субјеката у култури (професионалних и аматерских).	2010.	Домови културе, удружења, културно-уметничка друштва.
		Локалне годишње награде, промоције успешних појединаца и организација у области културе.	2011.	Домови културе, удружења, културно-уметничка друштва, месне заједнице.
		Отварање локалних алтернативних културних клубова (подршка школским секцијама).	континуирано	Домови културе, школе, удружења.
		Посебна буџетска линија за подстицај стваралаштва у руралним срединама.	на годишњем нивоу	Домови културе, органи града.
		Медијска промоција локалног културног развоја - увођење редовне културне рубрике у локалним медијима.	континуирано	Домови културе, електронски и штампани медији, МЗ, школе, удружења, културно-уметничка друштва.

Трансформација установа културе у насељеним местима				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
	2.3. Неговање и чување истинских, традиционалних вредности локалне средине.	Локални Конкурс за обележавање Дана села.	на годишњем нивоу	Домови културе, месне заједнице.
		Ревитализација споменика културе и очување природних знаменитости, у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе.	континуирано	Установе заштите, ЈП <i>Дирекција</i> , Градска управа.
		Осмишљавање и реализација локалне музеолошке поставке (етно-соба, етно-кућа, реплике, завичајни музеји..).	до краја 2015.	Установе заштите, ЈП <i>Дирекција</i> , Градска управа.
		Осмишљавање и реализација образовних програма о различитим облицима познавања локалне историје.	континуирано	Школе, домови културе, Градска управа.
3. Недостатак стручних кадрова.	3.1 Доношење годишњих програма стручног усавршавања запослених (студијска путовања, семинари, радионице...)	Идентификовање образовних потреба запослених.	на 2 године	Домови културе;
		Доношење годишњих програма стручног усавршавања запослених (студијска путовања, семинари, радионице, са финансијском подршком..).	на годишњем нивоу	Домови културе, Градска управа, органи Града.
		Хоризонтална покретљивост кадрова;	континуирано	Домови културе, Градска управа;
		Ангажовање спољних стручних сарадника и уметника-аутора, по пројекту.	континуирано	Домови културе;

Трансформација установа културе у насељеним местима				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
	3.2. Подстицање аматерског културног стваралаштва.	Промоција стваралаштва аматера;	на годишњем нивоу	Културно-уметничка друштва, удружења, домови културе.
		Укључивање аматера у стручно усавршавање и ангажовање по пројектима.	на годишњем нивоу	Домови културе, културно-уметничка друштва, удружења.
4. Недовољно развијени облици децентрализације у функционисању установа културе у насељеним местима.	4.1. Преношење надлежности (оснивачких права) са Града на ниво месних заједница/ будућих општина.	Усаглашавање нормативних аката;	до краја 2015.	Органи Града, домови културе.
		Одлука Скупштине града	до краја 2015.	Градска управа
		Сарадња с органима месне заједнице (финансијска подршка).	континуирано	Управни одбори домовна културе и органи месних заједница.
	4.2. Ангажованији приступ јавним и приватним фондовима и учешће под једнаким условима за све.	Аплицирање на Конкурсе за финансирање и суфинансирање пројеката.	континуирано	Домови културе, Градска управа.
Заговарање друштвено одговорног пословања, унапређивање знања о прикупљању средстава.		континуирано	Домови културе, привредна друштва, месне заједнице.	

Трансформација установа културе у насељеним местима				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
	4.3. Јачање партнерства између јавног, приватног и цивилног сектора.	Реализација пројеката и програма у партнерству (установе културе и образовања/ организације/ појединци/ град/насељена места).	на годишњем нивоу	Домови културе и установе културе и образовања, месне заједнице, удружења, појединци.
		Оживљавање занемарених делатности за које су домови културе регистровани, ради повећања броја извора финансирања.	2011.	Домови културе, органи Града, месне заједнице, удружења грађана
	4.4. Деполитизација у избору директора и чланова Управних одбора.	Примена <i>Закона о култури</i> (у избору директора).	2011.	Градска управа, градска Скупштина.
		Редефинисање критеријума о избору чланова Управног одбора, у оквиру Статута установе културе и оснивачког акта установе културе.	2011.	Домови културе, месне заједнице, органи Града.
		Избор чланова Управних одбора домова културе, на основу критеријума у вези са доприносом развоју културе и образовања, уз учешће образовних установа, организација које се баве културом, привредних субјеката и месних заједница, удружења грађана, културно-уметничких друштава.	2011.	Домови културе, месне заједнице, органи Града.

IV. КУЛТУРНА РАЗМЕНА, ФЕСТИВАЛИ, КУЛТУРНИ ТУРИЗАМ

Град Панчево заузима врло важно место на културној мапи Србије, као и у ширем географском и културолошком контексту, захваљујући бројним појединцима, уметницима, удружењима и организацијама које се баве културним активностима промовишући сопствено стваралаштво и Град Панчево. Културна разноликост и разноврсна понуда, које се деценијама негују, дају широке могућности за укључивање великог броја стваралаца у различите сегменте културног деловања. Бројне су манифестације, фестивали, публикације (око 40), од којих неки трају и више деценија, као што су: Жисел у Омољици (39 година), Ликовна колонија Делиблатски песак (41 година), Рукописи (32 године), Бијенале визуелних уметности (26 година), Војловачки Жеталачки дани (15 година), Екс-театар фест (преко 30 година). Фестивали и манифестације скоријег датума једнако су важни за промоцију града: ГРРР! (ауторски стрип), ArtTech (фестивал дигиталне уметности), Џез фестивал, Ethno.com, Етно глас, Међународни сусрет бајкера, Панчевачки карневал и други. Ове манифестације су различите по карактеру и могу се груписати по областима и садржају које покривају. Свакако, чланови културно-уметничких друштава најчешће промовишу свој град, без обзира чију традицију, језик и културу негују. Поред њих,

ту су и уметници који својим ангажманом остварују културну размену на различитим нивоима.

Град Панчево већ више година сарађује са градовима у суседним земљама и другим европским државама: Мађарска (Сент Андреја), Румунија (Темишвар, Решице), Грчка (Неаполис, општина у Солуну), Француска (Булоњ Бјанкур), Италија (Равена), а одскора су створени услови за сарадњу са Тарагоном (Шпанија). Могуће је и обнављање некадашње сарадње са градовима из бивших југословенских република. Као већина општина и градова и Панчево има своју Туристичку организацију, која је, у оквиру суседског програма с Румунијом, учествовала у реализацији пројекта Банат 22 (мапирање туристичких пунктова, места, догађаја). Овај пројекат реализован је у сарадњи са Кањижом и Зрењанином, а партнер из Румуније је био град Темишвар.

Туристичка организација има важну улогу у креирању културне понуде најзначајнијих садржаја града Панчева. Важно је истаћи да наш град, иако препознатљив по својој црној еколошкој слици, такав имиџ може да промени – привлачењем публике културним садржајима, и адекватно уобличеном туристичком понудом.

Културна размена, фестивали, културни туризам				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
1. Велики број фестивала различитих по карактеру.	1.1. Валоризација постојећих фестивала и програма манифестација.	Одређивање критеријума за стицање статуса фестивала као градске манифестације (класификација према значају).	2010-2011.	Градска управа, организатори фестивала, ТОП, Савет за културу, органи Града.
		Формирање листе свих фестивала и манифестација које се одвијају на територији града Панчева.	једном годишње	организатори фестивала, ТОП.
		праћење и вредновање ефеката фестивала.	једном годишње	Савет за културу, Градско управа, органи Града.
2. Неефикасна координација организатора фестивала.	2.1. Остваривање квалитетније координације међу организаторима фестивала.	Потписивање споразума о међусобној сарадњи свих актера који организују фестивал или манифестацију.	једном годишње	Градска управа, организатори фестивала, ТОП, Савет за културу.
		Израда заједничког каталога, односно годишњег календара фестивала и манифестација и његова медијска презентација (и на језицима етничких заједница), израда сајта.	2010-2015.	Организатори фестивала, ТОП, медији.

Културна размена, фестивали, културни туризам				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
3. Недовољна подршка фестивалима или манифестацијама у насељеним местима.	3.1. Подстицање развоја различитих фестивала и манифестација у насељеним местима.	Јачање капацитета људских и техничких ресурса (едукација).	континуирано	Организатори фестивала, ТОП, надлежни секретаријати.
		Јачање сарадње између јавног, приватног и цивилног сектора.	континуирано	Организатори фестивала, приватни, јавни и цивилни сектор, Градска управа, медији, Привредна комора.
		Укључивање стручњака из области релевантних за манифестацију и конципирање фестивала ради унапређења програма (организациони одбори фестивала).	континуирано	Појединци, уметници, организатори фестивала, ТОП.
4. Недовољно финансијских средстава за реализацију фестивала.	4.1. Проналажење алтернативних извора финансирања.	Суфинансирање фестивала према утврђеним критеријумима и значају који имају за град.	континуирано	Организатори фестивала, Градска управа.
		Потписивање уговора са донаторима из приватног сектора и промоција системских пореских олакшица за донаторе у области културе (промоција друштвено одговорног понашања)	континуирано	ТОП, Градска управа, организатори фестивала, удружења, медији.

Културна размена, фестивали, културни туризам				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
		Дефинисање програма сарадње са иностраним културним центрима, амбасадама и подстицање додатног финансирања.	континуирано	Градска управа, организатори фестивала, инострани културни центри, амбасаде.
		Методолошка подршка приликом аплицирања на конкурсе код међународних фондација.	континуирано	Градска управа
		Промоција друштвено одговорног пословања путем награђивања.	континуирано	Организатори фестивала, Градска управа, приватни сектор.
5. Непостојање програма културне размене у земљи и иностранству.	5.1. Креирање програмски дефинисане културне размене.	Програм културне размене на нивоу Града.	једном годишње	Установе културе, рганизатори фестивала, органи Града.
		Усвајање протокола о културној сарадњи с градовима у земљи и иностранству (градови побратими и други).	континуирано	Установе културе, организатори фестивала, Органи Града.
		Аплицирање за програме/пројекте код различитих извора финансирања, ради остваривања културне размене; Утврђивање базе података (свих актера који остварују културну размену у земљи и иностранству).	континуирано	Установе културе, организатори фестивала, органи Града.
			континуирано	Градска управа

Културна размена, фестивали, културни туризам				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
6. Неадекватна промоција фестивала и културне размене.	6.1. Унапређење културне размене и културног туризма и промоција фестивалске понуде.	Израда промо-материјала у различитим медијским форматима.	Од 2011.	Организатори фестивала, ТОП, медији.
		Партнерска сарадња с градовима који имају сличне фестивале.	континуирано	Градска управа, организатори фестивала.
	6.2. Повећавање броја посетилаца на фестивалима који се организују у Панчеву.	Креирање пратећих медијских кампања фестивала.	континуирано	ТОП, организатори фестивала, медији.
		Иновација облика презентовања фестивала.	континуирано	Уметници, неформалне групе, удружења.
		Презентација резултата фестивала.	годишње	ТОП, организатори фестивала, медији, Савет за културу, Градска управа.
	6.3. Промоција културне размене.	Промоција културне сарадње са градовима побратимима и другим градовима у земљи и иностранству.	годишње	Градска управа, ТОП, Организатори фестивала.
		Увођење посебне буџетске линије за културну размену.	годишње	Градска управа, органи Града.
		Презентација резултата културне размене.	годишње	Градска управа, актери културне размене, ТОП.
		Формирање базе података с примерима добре праксе.	континуирано	ТОП, Градска управа, Установе.

Културна размена, фестивали, културни туризам				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
7.Непостојање визуелних идентитета Града (употребни предмети, артефакти, сувенири)	7.1 Утврђивање визуелних идентитета града (очување старих и креирање нових).	Истраживање о културној историји града.	континуирано	Установе културе и Образовања, удружења, Градска управа.
		Афирмација старих (уметничких) заната, народне радиности, женског стваралаштва.	континуирано	Градска управа, струковна удружења, уметници, приватни сектор, ТОП.
		Јавни конкурси за предлоге нових идентитета.	континуирано	Савет за културу, ТОП, Градска управа.

Кроз дефинисање економски одрживог развоја усмереног и на културни туризам и афирмацију заборављених (уметничких) заната, могуће је превазилажење проблема у овим областима, што све може да допринесе креирању потпуније културне слике нашег града и његовој афирмацији.

Проблеми уочени у овој области су:

- велики број фестивала различитих по карактеру;
- неефикасна координација организатора фестивала;
- недовољна подршка фестивалима и манифестацијама у насељеним местима;
- недовољно финансијских средстава за реализацију фестивала;
- непостојање програма културне размене у земљи и иностранству;
- неадекватна промоција фестивала и културне размене;
- непостојање визуелних идентитета града (употребни предмети, артефакти, сувенири).

V. МУЛТИКУЛТУРАЛИЗАМ, ИНТЕРКУЛТУРАЛНИ ДИЈАЛОГ

Општина Панчево је, према попису из 2002. године, имала 127.162 становника. Сам град имао је 77.087 становника, а околна села у саставу Општине: Банатски Брестовац 3.517, Банатско Ново Село 7.345, Глогоњ 3.178, Долово 6.835, Иваново 1.131, Јабука 6.312, Качарево 7.624, Омољица 6.518 и Старчево 7.615 становника. Према подацима из 2002. године, етничку структуру чине: Срби 97.137 (76,38 %), Македонци 5.276 (4,14 %), Румуни 4.065 (3,19 %), Мађари 4.037 (3,17 %), Југословени 2.992 (2,35%), Словаци 1.578 (1,24%), Хрвати 1.168 (1,09%) и остали (8,44%): Црногорци 1.003, Бугари 563, Муслимани 487, Русини, Немци..., и припадници других нација (укупно има 23 различите нације на територији општине). Познато је да су се у периоду деведесетих, током ратних збивања, на просторима бивше Југославије десиле миграције прогнаних и избеглих лица, па се у Панчево доселило око 13.000 људи са територије: Хрватске, БиХ, Косова и Метохије, који нису активни у својим удружењима.

Панчево је град дуге историјске и културне прошлости (860 година од првих писаних трагова), у којем вековима живе припадници различитих етничких и верских заједница, по чему се не

разликује од других средина у Војводини. Међутим, вредно је истаћи да се принципи етничке, верске и културне толеранције негују дуги низ година, управо захваљујући заједничком животу припадника различитих етничких заједница. На различите начине се подстиче и афирмише мултикултурализам: пре свега кроз аматеризам и рад културно-уметничких друштава као и других сродних организација, чији су превасходни циљеви: очување језика, обичаја, традиције и културе етничких заједница на овим просторима. У Граду континуирано ради преко 20 различитих организација, које својим активностима и програмским садржајима истражују и негују традицију бројних етничких заједница, баве се изложбеним активностима и издавачком делатношћу: In medias res, КУД Станко Пауновић НИС-РНП, КУД Абрашевић, КУД Јединство, Јеврејска општина Панчево, МКУД Тамаша Арон, МКУД Петефи Шандор, Драмски студио Атеље младих, СКПД Ђетван, Месна организација Матица словачка у МЗ Војловица, КУД Васил Хаџиманов и Удружење Рома Црни бисери Јабука, Удружење грађана македонске националне мањине Вардар (Качарево и Јабука), Национални савет македонске заједнице, КУД Раду Флора, Уметничко друштво Румуна Андреј Шогун, Асоцијација ДАК и

Удружење Култура из Банатског Новог Села, Удружење јужнобанатских Рома Омољица, КУД Боназ Шандор, КУД Иваново 1868, КУД Аксентије Максимовић Долово, КУД Вељко Влаховић Качарево, КУД Младост Глогоњ, Панчевачко српско црквено певачко друштво (најстарије друштво), Академски хор Јован Бандур, Културно-просветна заједница, Регионални центар за таленте Михајло Пупин, Драмски студио Чарли, и друге организације и удружења које се баве различитим облицима културног деловања. Они који су окренути неговању традиционалних културних садржаја имају слична искуства и сусрећу се са сличним проблемима, па је неминовно да дође до осавремењивања облика функционисања и праћења трендова у вези са традицијом, обичајима, фолклором, музиком, позоришним активностима, бригом о матерњем језику. Локална самоуправа пружа одређену финансијску подршку, али без изграђених механизма финансирања. Ова подршка не задовољава потребе удружења, неформалних група и појединаца. Доминантне културне групе нису изградиле довољно афирмативан став према култури мањина. Ово се односи, како на потребе етничких заједница, тако и на потребе субкултурних и неформалних група које промовишу своја интересовања (припадници панка, хип-хопа, реге културе, техно звука...). Припадници културе мањина су својим активностима, такође, затворени у животне и културне просторе. Установе културе, мање у граду а више у насељеним местима, имају одређену

сарадњу с поменутиим удружењима. Досадашње искуство је показало да у раду тих удружења и других организација (из цивилног сектора), на основу примене конкурса у области културе и информисања, не постоје партнерски пројекти, али постоји одређена институционална подршка њиховом раду.

Остваривањем мултикултурализма требало би да се унапреди сарадња до нивоа успостављања интеркултуралног дијалога међу различитим актерима и субјектима у култури. Доследна примена људских права мора да буде остваривана у животу локалне заједнице, јер је то важан аспект креирања амбијента за прожимање и подстицање заједничког стваралаштва различитих етничких заједница, мањинских и субкултурних група. Само на овај начин је могуће подићи ниво комуникације и развити квалитетнији живот који подразумева сарадњу, партнерске односе, бригу о култури мањина. Тиме ће се подстицати присуство различитих културних израза и развијати културна разноликост, која води стварању толерантне атмосфере равноправног суживота у локалној заједници, како у граду, тако и у насељеним местима.

Проблеми исказани у овој области су:

- Постојање предрасуда и неразумевања за културу мањина и цивилни сектор у локалној заједници;

- Недовољна сарадња између етничких заједница, цивилног сектора и локалне самоуправе;
- Неадекватна подршка културном аматеризму.

Мултикултурализам и интеркултурални дијалог				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
1. Постојање предрасуда и неразумевања за културу мањина и цивилни сектор у локалној заједници.	1.1. Креирање амбијента погодног за остваривање принципа етничке и културне толеранције у локалној заједници.	Промотивне кампање, јавно заговарање, заједнички наступи на градским манифестацијама.	континуирано	Савет за међунационалне односе, културно-уметничка друштва, удружења, установе културе, образовања, неформалне групе, медији.
		Обележавање важних датума из (заједничке) историје града; Предлог за укључивање представника етничких заједница при утврђивању назива улица.	континуирано	Савет за међунационалне односе, удружења грађана, културно-уметничка друштва, установе културе и образовања, медији.
			2010.	Савет за међунационалне односе, културно-уметничка друштва, удружења, МЗ, Градска скупштина.
	1.2. Интензивније укључивање етничких заједница, мањинских група и цивилног сектора у живот локалне заједнице.	Специјализоване емисије на радију и ТВ-у, посебни текстови у штампаним медијима.	континуирано	Културно-уметничка друштва, Савет за међунационалне односе, удружења грађана, медији.
		Дефинисање програма рада Савета за међунационалне односе.	годишње	Месне заједнице, удружења.
		Дефинисање програма рада месних заједница.	годишње	Установе културе, удружења, преводиоци.
		Сарадња установа културе са етничким заједницама и цивилним сектором; Писање програма писмом етничких заједница.	годишње	Установе културе, Градска управа, удружења.

		Набавка уређаја за симултано превођење и друге опреме која омогућава праћење програма од стране осетљивих група.	континуирано	Установе културе, Градска управа, удружења.
		Учење језика средине.	континуирано	Установе културе и образовања, удружења.
		Сарадња са школама у којима се настава одвија на језицима етничких заједница.	континуирано	Установе културе и образовања, удружења.
		Обележавање назива места и улица, означавање споменика културе писмом етничких мањина.	2012.	ЈП <i>Дирекција</i> , Градска управа, установе заштите.
		Организовање јавних часова, предавања о култури и обичајима етничких група; Представљање културе етничких група.	континуирано	Установе културе и образовања, удружења.
1.3. Чешће укључивање уметника у активности удружења која се баве очувањем културе и традиције етничких заједница, ради подстицања креативног стваралаштва.	Истраживања у овој области; позоришне, ликовне, филмске радионице.	континуирано	Уметници, удружења, установе.	
	Партнерски програми и пројекти у оквиру удружења и уметника.	континуирано	Уметници, удружења, установе.	
	Посебна финансијска подршка уметницима (појединачни одобрени пројекти).	континуирано	Градска управа, органи Града.	

Мултикултурализам и интеркултурални дијалог				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
2. Недовољна сарадња између етничких заједница, цивилног сектора и локалне самоуправе.	2.1. Развијање мреже сарадње етничких заједница и цивилног сектора са локалном самоуправом.	Прикупљање података (путем упитника) о активностима етничких заједница и цивилног сектора.	континуирано	Градска управа, удружења грађана.
		Програми рада/ извештаји етничких заједница и удружења (у области културе).	годишње	Удружења грађана, Савет за културу, Савет за међунационалне односе.
	2.2. Јачање капацитета (људских и техничких) ради квалитетнијег рада етничких заједница и цивилног сектора.	Посебан конкурс за суфинансирање и финансирање активности (у оквиру партнерских пројеката), за покретање културних иницијатива.	континуирано	Савет за културу, Градска управа.
		Обезбеђивање заједничког мултифункционалног простора и адекватне опреме (Центар за интеркултурални дијалог, идејно/техничко решење).	2015.	Удружења, установе културе, ЈП <i>Дирекција</i> , Градска управа.
	Едукација за израду апликација (алтернативни видови финансирања).	континуирано	Градска управа	

Мултикултурализам и интеркултурални дијалог				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
		Израда промотивног материјала о раду етничких заједница и цивилног сектора, на језицима етничких заједница (електронска база података).	континуирано	Удружења грађана, установе, медији.
		Доследна примена мера из <i>Стратегије бриге о Ромима</i> у области културе и информисања, и <i>Стратегије бриге о младима</i> .	континуирано	Градска управа, Савети, Канцеларија за младе.
3. Неадекватна подршка културном аматеризму.	3.1. Интензивнија подршка и подстицај афирмацији културног аматеризма.	Посебан конкурс као подршка развоју културног аматеризма; Утврђивање годишње награде за остварене резултате (новчано и програмски усмерене).	годишње	Градска управа, Савет за културу, удружења грађана, установе.
		Укључивање стручних кадрова ради професионалнијег и квалитетнијег рада у аматеризму.	континуирано	Удружења, установе, појединци.

VI. РАЗВОЈ И НЕГОВАЊЕ ПУБЛИКЕ

Чињеница је да се на нивоу Града Панчева ниједан субјекат не бави организовано проучавањем културних потреба и навика грађана/ки, као и свих оних који се сматрају конзументима културних дешавања, а још мање – проблемом стварања нове публике. У последње три године, на нивоу локалне самоуправе, урађена су следећа истраживања: о потребама младих у 2006. години (на узорку од 300 испитаника), о социјалним и културним потребама старих 2007/8. године (на узорку од 922 испитаника), као и последње истраживање, за потребе израде Стратегије културног развоја града (на узорку од 330 испитаника). То свакако није довољно за озбиљније бављење питањем развоја и неговања публике, па је неопходно да се студиозније приступи истраживањима која би допринела квалитетнијем креирању програмских понуда, ради задовољавања различитих укуса и интересовања у области културних и уметничких садржаја.

Наш град има 15 установа културе, 33 образовне установе, међу којима су музичка и балетска школа; евидентирани су више школе и факултети (4), бројна удружења и организације које се, на различите начине, баве културом (око 50), бројне градске манифестације (око 40), различите по карактеру, и све су оне, по природи ствари, актери културне

и јавне сцене, па могу да припадну породици публике. У Граду нема организованог праћења и вредновања рада установа културе, па самим тим ни правог реаговања и вредновања од стране публике. Не постоје заједнички, организовани наступи свих креатора културне сцене пред потенцијалном, профилисаном публиком, као ни стратегија како доћи до нове, потенцијалне публике. Нису разрађени механизми озбиљније евалуације квалитета рада установа културе, осим што се једном годишње одборници градског парламента изјашњавају о претходно достављеним извештајима и програмима рада свих 15 установа културе. Школе у својим програмима, по правилу, наглашавају сарадњу са установама културе, а неспорно је да оне имају веома важну улогу у подстицању ученика да на креативан начин користе своје слободно време. Значајна је и координација међу установама културе и образовања да би се квалитетније дефинисали програмски садржаји. Неопходно је препознати културне потребе различитих социјалних група и посебно радити са потенцијалним конзументима културних дешавања. Важно је и партнерство различитих субјеката и чинилаца из јавног и приватног сектора, које треба груписати у породице сталне и потенцијалне публике, и изналажење начина за њихово придобијање,

не само за атрактивне и комерцијалне програме, него и за све остале, па и неуобичајене садржаје. Подразумева се и посебна брига да се препознају и дефинишу различите културне потребе.

Само неколико установа има своје ПР службе (Дом омладине и Културни центар), а једино Културни центар публикује своја месечна програмска дешавања; остали организатори културних дешавања промовишу своје садржаје појединачно и спорадично. Очигледно је да није установљена комуникација на ралацији ПУБЛИКА-УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ-ПРОГРАМИ-МЕДИЈИ-ПУБЛИКА.

Медији су посебно важан сегмент у промовисању, анимирању и презентовању културних дешавања јер уобличавају свест о важности присуства културе у свакодневици грађана/ки локалне заједнице. Локални медији морају да имају посебну одговорност када је област културе у питању, јер није довољно пуко преношење информација о културним догађајима, него и развијање критичког става и подстицање уметничког промишљања онога што се одвија у културном животу града, што ће све допринети додатном анимирању нове публике.

Проблеми исказани у овој области су:

- Недовољно разрађени механизми неговања постојеће публике;
- Недовољно познавање културних потреба грађана;
- Непостојање навике да се културни садржаји конзумирају;
- Неадекватна доступност културних садржаја;
- Недовољна укљученост осетљивих и мањинских група у културни живот града;
- Неадекватна заступљеност припадника етничких заједница у културном животу града;
- Неадекватна заступљеност становника насељених места у културном животу свога места, а и града.

Развој и неговање публике				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
1. Недовољно разрађени механизми неговања постојеће публике.	1.1. Стварање механизма за уважавање оданости постојеће публике према културним садржајима.	Перманентно одржавање контакта са постојећим конзументима културних садржаја кроз преданимацију и постанимацију публике.	континуирано	Установе културе, Форум публике.
		Обезбеђивање повластица највернијим конзументима културних садржаја.	2010.	Установе културе, Градска управа, органи Града.
		Награда за верност и оданост публике.	годишње	Основати Форум публике, установе културе.
2. Недовољно познавање културних потреба грађана.	2.1. Континуирано праћење културних потреба грађана.	Перманентна истраживања културних потреба грађана из различитих социјалних група.	континуирано	Установе културе
		Ангажовање лица за праћење развоја публике и координацију рада установа културе, образовања и других субјеката.	2011.	Градска управа, установе културе.
3. Непостојање навике за конзумирањем културних садржаја.	3.1. Развијање културних навика код грађана.	Континуирана едукација публике.	континуирано	Установе културе, културни ствараоци.
		Креирање листа <i>породица</i> публике.	2010.	Установе културе, Форум публике.
		Јавне кампање	континуирано	Установе културе, Форум публике.

Развој и неговање публике				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
		Примена савремених облика маркетинга.	континуирано	Установе културе, Уметници.
		Регресирана цена улазнице за поједина културна дешавања (посебан акт усвојен од стране надлежног органа).	2011.	Градска управа, органи Града.
		Организовани превоз до културних дешавања.	континуирано	Градска управа, установе културе.
4. Неадекватна доступност културних садржаја.	3.1. Стварање услова за већу доступност културних садржаја.	Споразумна сарадња основних и средњих школа са установама културе.	континуирано	Установе културе и образовања.
		Споразумна сарадња с месним заједницама у граду и у насељеним местима; Формирање Форума публике, укључивање ученичких парламената; Споразумна сарадња установа културе, образовања и медија; квалитетније и благовремено информисање о културној понуди града, кроз примену различитих медијских формата. Координација културне понуде у граду према календару осталих дешавања (не само у култури).	континуирано	Органи месних заједница, установе културе и образовања.
			континуирано	Установе културе, образовања, удружења.
			континуирано	Медији, установе културе, ТОП, удружења, Форум публике.
			континуирано	Медији, установе културе, ТОП, удружења, Форум публике.
			континуирано	Установе културе, члан Градског већа.

Развој и неговање публике				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
4. Недовољно укључивање осетљивих и мањинских група у културни живот града	4.1. Стварање услова за интензивније укључивање осетљивих мањинских група у културни живот града.	Прилагођавање програма, радног времена установа културе и манифестација захтевима различитих циљних група.	континуирано	Установе културе, удружења.
		Благовремено информисање о културној понуди града, путем различитих медијских формата.	континуирано	Установе културе, удружења, медији.
		Афирмативне акције подстицања креативног стваралаштва осетљивих група;	континуирано	Савет за културу, удружења грађана која се баве питањима осетљивих група.
		Укључивање програма намењених осетљивим групама у остале програме и садржаје;	континуирано	Установе културе и образовања, удружења.
		Уклањање физичких баријера (примена Закона о забрани дискриминације).	континуирано	Установе културе и образовања, удружења, Градска управа, ЈП <i>Дирекција</i> .
5. Неадекватна заступљеност припадника етничких заједница у културном животу града	5.1. Појачати интересовање за учешће етничких заједница у културном животу града.	Формирање Центра за интеркултурални дијалог (дугорочни пројекат).	до 2015.	Радна група за припрему предлога пројекта.
		Подстицање аматерског и културног стваралаштва код припадника етничких заједница.	континуирано	Удружења, Градска управа, медији.

Развој и неговање публике				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
		Квалитетније благовремено информисање (на језицима етничких заједница) о културној понуди у граду.	континуирано	Удружења, медији.
		Заједничко и координисано представљање културне понуде етничких заједница, изван територије града.	континуирано	Удружења грађана, установе, ТОП.
6. Неадекватна заступљеност становника насељених места у културном животу свога места и града.	6.1. Веће интересовање становника насељених места за културни живот свога места и града.	Организовање превоза до појединих културних дешавања, на релацији град–насељено место.	континуирано	Установе културе (у граду и у насељеним местима).
		Заједничке промотивне активности културних садржаја, на градском нивоу.	континуирано	Установе културе и образовања, удружења, медији.
		Организовање заједничких програма у граду и у насељеним местима.	континуирано	Све установе културе, удружења, МЗ, Градска управа.
		Истраживање о културним потребама у малим срединама.	континуирано	Домови културе, месне заједнице, Градска управа.
		Едукација креатора културних садржаја, за потребе малих средина	континуирано	Домови културе, месне заједнице, Градска управа.

VII. АЛТЕРНАТИВНА СЦЕНА

Доказ да је Панчево град који генерише различите аспекте креативног деловања у оквиру културне праксе је постојање независне, ванинституционалне сцене, која се огледа кроз ауторску стрип сцену, музичку сцену, филмско стваралаштво, књижевну сцену, презентовање стваралаштва појединаца/ки, грађанског активизма....Сигурно је да алтернативна сцена и настаје у урбаним срединама, као бунт, одраз стања свести (креативних жаришта) бројних актера, који на различите начине рефлектују свакодневицу, или желе да на другачији начин уобличе живот локалне заједнице. Алтернативна сцена је, захваљујући својој упорности, у знатној мери успела да се инфилтрира у институције културе (у граду и у насељеним местима). Препознатљива је по продукцијском ангажману уметника-алтернативаца и по механизму конкурса (спровођеном у Граду Панчеву већ 7 година). У овом сегменту треба посебно нагласити: управо је конкурс допринео да се развије и алтернативна сцена, да се промовише и унапреди савремена уметничка пракса. Припадници алтернативне сцене углавном освајају неусловне просторе за своје деловање, али их лако прилагођавају и, уз минимално улагање, претварају у интересантна места, испуњена различитим садржајима. Алтернативна сцена је значајна и препознатљива по својој профилисној

публици. Важно је истаћи да бројне актере ове сцене установе културе интегришу (некад и невољно) у своје програмске активности, као нпр. ГРРР! Програм, а догађаји се одвијају у простору Електрике (бивша електричарска радионица Културног центра). У Електрици делују многи актери окупљени око Саше Ракезића-Зографа, који користе различите медије за презентовање свога стваралаштва: Refraction team, Клопка за пионира, Тим за комуникацију, независни уметници, музичари, појединци... Музички студио ПАНДЕМОниум у Дому омладине Панчево је простор прилагођен за вежбање младих музичара (преко 10 бендова се окупља у овом студију). Алтернативни културни клуб је лоциран у простору Дома културе у Банатском Новом Селу, који промовише Фестивал регионалне алтернативне културе REFRACT, стрип и музичку сцену. Креативни културни клуб је организација са подршком Дома културе у Старчеву, бави се актуелним темама које обрађује кроз трибински програм и предавања. Овај клуб је познат и по Фестивалу акустичне гитаре Гашини акорди. У оквиру алтернативне сцене, стварају бројни појединци, чији је допринос афирмацији независне уметничке праксе - немерљив.

Проблеми исказани у овој области:

- Неадекватни просторни и технички услови;
- Недовољна заступљеност програма алтернативне сцене;

- Неадекватно искоришћен креативни потенцијал стваралаца;
- Непрепознавање вредности алтернативног израза од стране локалне заједнице.

Алтернативна сцена				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
1. Неадекватни просторни и технички услови.	1.1. Унапређење постојећих и стварање нових просторних и техничких услова за рад алтернативне сцене.	Израда мапе постојећих и могућих јавних простора, за потребе реализације програма алтернативне сцене.	2010.	ЈП <i>Дирекција</i> , органи Града, Градска управа.
		Адаптација постојећих простора и обезбеђивање адекватне опреме, у складу са савременим стандардима.	2011.	Удружења уметника, установе културе.
		Израда техничке документације, ради адаптације нових простора за потребе културе.	2011.	Удружења уметника, појединци.
		Претраживање одговарајућих конкурса и аплицирање код домаћих и међународних фондова (ради адаптације простора).	континуирано	ЈП <i>Дирекција</i> , установе културе.
		Правно регулисање коришћења уметничких атељеа.	2011.	Градска управа, органи Града, удружења уметника, појединци.

Алтернативна сцена				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
2. Недовољна заступљеност програма алтернативне сцене.	2.1. Унапређење различитих културних израза и подстицање културних иницијатива.	Обезбеђивање материјалне подршке кроз институцију конкурса.	годишње	Градска управа, органи Града.
		Увођење различитих облика алтернативног израза у редовне програмске активности установа културе, подстицањем грађанског/уметничког активизма.	континуирано	Установе културе, органи Града.
		Успостављање међународне сарадње на нивоу Града, институција и удружења грађана.	континуирано	Удружења грађана, Градска управа.
		Подстицање развоја културног аматеризма.	годишње	Удружења грађана, Градска управа.
	2.2. Унапређење инклузије маргинализованих група (млади, жене, етничке заједнице, особе са функционалним сметњама).	Промоција стваралаштва маргинализованих група.	континуирано	Удружења грађана, неформалне групе, појединци.
		Механизам конкурса за финансирање пројеката чији су носици припадници/це маргинализованих група.	континуирано	Градска управа, Комисија за вредновање конкурса.
		Едукација маргинализованих група, организовање креативних радионица.	континуирано	Градска управа, установе културе, удружења грађана.

Алтернативна сцена				
Проблеми	Циљеви	Мера	Време	Реализатори
		Отклањање архитектонских баријера.	од 2011.	ЈП Дирекција, установе, удружења грађана.
	2.3. Унапређење продукције.	Обезбеђивање Фонда за откуп значајних уметничких дела.	континуирано	Савет за културу.
		Обезбеђивање средстава за постпродукцију.	континуирано	Установе културе.
3. Неадекватно искоришћени креативни потенцијали стваралаца.	3.1. Јачање креативног потенцијала и јавног презентовања.	Пружање подршке за студијска и стручна усавшавање, путем конкурса.	континуирано	Савет за културу, Градска управа.
		Организација семинара за писање пројеката.	континуирано	Градска управа
		Подршка и помоћ запосленима у установама културе при изради пројеката	континуирано	Градска управа
	3.2. Унапређена интерсекторска сарадња (појединац/јавни сектор/приватни сектор/цивилни сектор).	Јавни конкурс за програме алтернативне сцене, као мера једнаких могућности.	континуирано	Градска управа
		Потписивање програмског протокола између субјеката културе и представника јавног/приватног/цивилног сектора.	континуирано	Представници сва три сектора.
		Семинари о предностима интерсекторске сарадње.	континуирано	Градска управа, струковна удружења.

4. Недовољно препознавање вредности алтернативног израза од стране локалне заједнице.	4.1. Унапређење видљивости и разумевања алтернативне сцене	Посебне ТВ и радио-емисије на локалним медијима, посебни текстови у штампаној форми.	континуирано	Културни ствараоци, медији.
		Организовање редовних разговора са уметницима, ствараоцима и публиком.	континуирано	Културни ствараоци, удружења грађана, установе културе.
		Презентовање различитих искустава.	континуирано	Културни ствараоци, удружења грађана, установе културе.
		Груписање алтернативне сцене, помоћ у формирању удружења.	континуирано	Културни ствараоци, удружења грађана, установе културе.
5. Нерегулисани статус самосталних уметника.	5.1. Подстицање донаторства.	Кампање јавног заговарања подршке алтернативној сцени.	континуирано	Културни ствараоци, удружења грађана, установе културе, медији.
		Презентовање пореских олакшица и организовање донаторских сусрета.	континуирано	Градска управа, приватни сектор, удружења грађана, установе културе.
		Успостављање Награде за друштвену одговорност и подстицај уметничког стваралаштва.	на годишњем нивоу	Градска управа, органи Града, удружења, установе културе.
	5.2. Решавање питања положаја самосталних уметника, у складу са Законом о култури.	Доношење Одлуке о регулисању статуса уметника, у складу са Законом о култури.	2011.	Органи града, Градска управа.

Имплементација, мониторинг и евалуација

Усвајање Стратегије од стране Градске скупштине је значајна фаза у процесу реализације предложених мера, јер ће допринети да се општи интерес у култури оствари. Предложена Стратегија културног развоја града Панчева 2010-2015. неће бити остварљива ако се не буду континуирано обезбеђивали услови за њено спровођење, од стране свих релевантних субјеката: од доносилаца одлука, до самих непосредних извршилаца и свих заинтересованих који желе да културни развој града, у наредних пет година, буде отворен за квалитативне промене. Неопходно је створити различите инструменте и механизме локалне културне политике, који ће пружити једнаке могућности за све субјекте у култури, и доприносити задовољењу културних потреба различитих циљних група. Подједнако важно је, у наредних пет година, и обезбеђивање финансијских средстава за реализацију појединачних, годишњих акционих планова.

Биће потребно уложити велику енергију и напор у дефинисање акционих планова и конкретизацију датих мера, утврђивање задатака (у контексту праћења динамике реализације стратегије), дефинисање инструмената, мерних показатеља, индикатора, и у друге потребне активности, како би

се стратешки документ спроводио и, самим тим, био вреднован на адекватан начин. У току реализације старатегије, морају да се прате и вреднују сви ефекти предложених мера, како би се адекватно сагледавао читав процес унапређења културне и уметничке праксе, као и других сегмената културе који су добили своје место у стратегији. По усвајању предлога текста Стратегије културног развоја града Панчева, неопходно је да надлежни органи, доносиоци одлука: Градско веће/Градоначелник, формирају Тим за имплементацију стратегије и Тим за мониторинг и евалуацију поменутог документа, да би се остварила потпуна афирмација предложених мера, утврдили индикатори успешности, ефекти реализације и, ради предузимања адекватних мера током имплементације стратегије.

Предложене мере, којих је око 200, укључиће велики број субјеката у реализацију стратегије. Бројни су актери, не само у области културе него и других сфера јавног живота, који ће се укључивати у процес имплементације. Зато ће Тим за импелементацију Стратегије културног развоја града Панчева 2010-2015, помоћи свим субјектима и актерима да се предложене мере доследно и адекватно реализују, и биће непосредно укључен у операционализацију

сваке предложене мере. Незаобилазно тело је и Тим за мониторинг и евалуацију, који ће пратити и вредновати ефекте предложених мера, путем дефинисаних, мерљивих индикатора. Тим ће креирати и остале инструменте којима ће пратити реализацију стратешког документа, писаће извештаје и предлагати кориговање мера.

Све ово је неопходно како би се понуђени стратешки документ на прави начин спроводио, вредновао, а самим тим и унапређивао – у складу са непосредним искуством и праксом стеченом током имплементације стратегије. У наредним годинама ће се, на нивоу Покрајине и Републике, појавити и други документи/стратегije у области културе, пошто је Закон о култури усвојен, па ће се и наш документ додатно унапређивати.

ЗАКЉУЧАК

Од успостављања демократских односа, у периоду транзиције која сада добија помало драматичне размере, култура се и даље сматра неважном – када је реч о стратешком промишљању и утврђивању приоритета у државној политици Републике Србије. Самим тим, ретки су покушаји да се проблеми културе дефинишу у оквирима локалних културних политика. Зато се може сматрати успехом достигнут 1%, издвојен за културу у 2009. из државног буџета, упркос финансијској кризи, када се зна да је европски стандард за средње развијене земље од 1-3%. Охрабрујуће звучи да се, на нивоу наше локалне самоуправе, за културу издваја – у просеку од 4%-6%, с тим да наш град предњачи у овом погледу; у последње 3 године, проценат издвајања за културу је виши од 6% од укупног буџета града. Ипак, поставља се питање како се средства распоређују.

Процес израде Предлога текста Стратегије културног развоја Града Панчева 2010-2015, укључио је све релевантне и заинтересоване субјекте из јавног и културног живота града, што ће послужити као пример добре праксе другим градовима и локалним самоуправама. Рад на креирању предложеног текста почео је октобра 2008. године, када је Скупштина усвојила Закључак о приступању изради документа, након чега је Градско веће посебним решењем именовало Тим за израду Стратегије културног

развоја Града Панчева. Важна је и политичка воља доносилаца одлука – да желе да мењају односе у одређеним областима функционисања јавног живота и локалне самоуправе. Тим је формално радио до краја фебруара 2009. године, када је петоро од укупно осморо чланова, писменим путем, напустило рад на изради Предлога текста Стратегије. Ипак, њихов допринос је драгоцен јер су креирали: Упитник за установе и удружења и Упитник за грађане, затим, пратећу документацију за спровођење анкете, а одређене сегменте су и обрадили. Разлози напуштања рада на Предлогу текста Стратегије били су: присуство политичких утицаја и уплив партијских интереса у области културе, конкретно, баш у току рада на поменутом документу (смењивање и избор директора установа културе). Повратне информације са терена, прикупљене у сусретима анкетара са случајно одабраним испитаницима и фокус- групом, представљају драгоцену искуство које обавезује на стално истраживање и слушавање грађана о њиховим ставовима и потребама. Две успешно организоване конференције, и посебан разговор са представницима запослених у градским установама, помогли су да се унапреде наративи, дефинишу проблеми, приоритети, мере и циљеви – незаобилазни елементи стратешког документа. Присутан је био импресиван број заинтересованих учесника: појединаца, представника удружења, запослених у култури (око 150), који су показали добру намеру и били непосредно укључени у

процес креирања документа, што ову Стратегију чини вишеструко вредном, јер је створена на основу непосредног и аутентичног искуства локалне културне праксе и успостављеног модела функционисања у области културе. Текст Стратегије је у појединим сегментима писан – родно сензитивним језиком, али се подразумева да, и они делови који нису написани на тај начин, уважавају оба рода. Јавна расправа о Нацрту текста Стратегије културног развоја града Панчева трајала је месец дана, било је конкретних сугестија различитих актера (Народни музеј, Културни центар, ДК Банатско Ново Село, КПЗ, Фото-кино клуб Жисел, Удружење Светионик), али су најоперативније и најконструктивније сугестије стигле од Малетин Ненада и Анђелковић Миленка, наших суграђана који су као хонорарни сарадници (фриленсери) врло респектабилни у области стратешког промишљања.

Запослени у Градској управи града Панчева били су укључени у мери која покрива њихов делокруг рада, како у погледу стручности, тако и по основу примене процедура и функционисања рада локалних јединица Градске управе. Наравно, ресурси Градске управе су највише допринели да текст стратегије добије заокружену форму: Одсек за културу, информисање, спорт, бригу о младима и цивилни сектор, и Одељење за стратешко и пројектно планирање.

Домаћин почетне и завршне конференције био је Културни центар Панчева.

ПОЈМОВНИК

Активизам: је намера или планирана активност у циљу подстицања социјалних, политичких, културних, ... идеја кроз подизање свести о актуелним проблемима друштва, вођење кампања, стварање публицитета, предузимање других различитих акција у циљу реализације друштвених промена. Активистички став не пориче значај конвенционалних институционалних структура, него подстиче људе да им приступе директно. Иако активизам (по дефиницији) није нужно радикалан, он се најчешће јавља у домену у којем је неки облик ДИСКРИМИНАЦИЈЕ постао одвећ репресиван, те се због тога неретко супротставља односима моћи које би да одрже статус кво.

Безбедност: одсуство претњи по усвојене вредности. (преузето из: Националне стратегије за младе Републике Србије).

Визија (лат. visio, videre - виђење, гледање у будућност): слика будућности, промена у свету која се жели постићи. Визија је сан о успеху и сукоб с реалношћу; процена могућности остварења жеља, одговор на питање: Чему тежимо?

Волонтерски рад: облик организованог добровољног рада, без накнаде; пружање помоћи другима – зарад њихове добробити, или добробити целог друштва.

Грађанско друштво: производ модернизацијског

процеса је стварање грађанског друштва за које се подразумева да је отворено и сложено друштво развијене грађанске иницијативе. Грађанско друштво се може дефинисати као аутономна сфера приватности и јавне делатности коју не надзире држава, што подразумева: децентрализацију, самоуправу, ширење локалне и регионалне аутономије. Унутар грађанског друштва се могу разликовати три нивоа: 1) грађани као појединци, 2) удружења (асоцијације) грађана, 3) асоцијације асоцијација. Најважнији колективни актери грађанског друштва су грађанска удружења (асоцијације), грађанске установе (институције) и друштвени покрети. Принципи на којима почива концепт грађанског друштва су: аутономија (у односу на политику и државу), контраактуелност, плурализам, индивидуалитет, солидарност, самоорганизација, приватност, хуманост, универзалност и мундијалност.

Демократија: припада роду великих политичких појмова који се опиру сажетим и једноставним, дефиницијама. Због тога је демократија, у свако доба, за сваку групу људи, један посебан, различит задатак. Врлина демократије је: прво – да је у одговорном друштву могућа одговорна влада и друго – да је она отворена за све интересе (опште, посебне и појединачне), проблеме и развој.

Дијалог: је стварање. Улазимо у разговор с једним мишљењем и аргументима, а из разговора излазимо

с бољим аргументима и решењима. Само из сусрета различитих мишљења и аргумената, могуће је наћи излаз и прави договор. Тамо где се не говори, не разговара и не договара, нема ваљаних одлука за све.

Дискриминација: ускраћивање нечијих права, осуђивање некога, понашање према некоме на негативан начин, само због неких небитних особина као што су: боја коже, годиште, пол, оријентација, опредељење, националност, друштвена класа, етничко порекло... Дискриминација је сваки облик злостављања и репресије, који може, али не мора, укључивати физичко насиље. Заснована на принципу различитости, дискриминација идеолошки и посредством институција које поседују моћ да надзиру и кажњавају, лишава права све оне који се, на овај или онај начин, не уклапају у доминантну матрицу. Принципи по којима дискриминација функционише су у вези с игноранцијом и привилегованим знањем, али су му у основи: нетолеранција и моћ.

Добро управљање: иако се добра владавина дефинише на различите начине, првенствено се утврђује као процес побољшавања могућности расподеле роба и услуга становницима – на фер, праведан, ефикасан и одговоран начин. Кључне карактеристике доброг управљања су: транспарентност, мерљивост и сарадња.

Доступност: степен расположивости одређене службе, ради задовољавања потреба корисника.

Евалуација: вредновање, процена неке активности, на основу систематично прикупљених

података о реализацији те активности, у односу на жељене резултате. Евалуација истовремено има за циљ извештавање о постигнутим резултатима, давање препорука за побољшање тренутних и планирање будућих активности; важна је у припреми програма и приликом доношења одлука.

Заједница: специфична група људи која живи у одређеној географској области, са заједничком културом, вредностима и нормама, и која је у друштвеној структури организована у складу са односима које је заједница развила током једног периода.

Интеркултурализам: Приступ у регулисању односа (упућивање на дијалог) између различитих друштвених група, култура, етничких заједница, мањинских група у њиховом (међу)прожимању, али уједно и признавајући свакој својствен идентитет. Идеја интеркултурализма се развила средином седамдесетих година 20. века, ширењем културне шароликости коју су проширили имигранти у Западној Европи

Интеркултурално друштво: различите културе, националне групе итд., које живе на једној територији, одржавајући отворене односе заједничког деловања, размене и узајамног признавања специфичних вредности различитих начина живота. У оваквом друштву постоји сталан процес активне толеранције и одржавања фер односа, у њему су сви људи једнако значајни, нема бољих и горих, виших и нижих.

Култура: има више различитих значења, али најприхваћеније је оно које обухвата „знања, веровања, уметност, морал, права, обичаје и све

остале способности и навике које је човек стекао као члан друштва“.Култура је моћан алат за људски опстанак.Најчешће је препознатљива као „надградња друштва“.Оно што културу додатно означава јесте то, да је она резултат сусрета човека, природе и друштва. Стварне културе нема без културног идентитета.

Људска права: права која свако људско биће, без изузетка, треба да ужива. Људска права обухватају: друштвена права (рад, дом, храна...) и политичка права (слобода мисли и изражавања, заштита од затварања и мучења...). Већина земаља у свету потписала је Декларацију о људским правима.

Мисија: кључна за настајање и постојање организације/процеса. Мисија је филозофија која обухвата: вредности, уверења и смер вођења неке организације. То је скуп организацијских циљева, разлог и сврха постојања неке организације.

Мотивација: укупност свих процеса који покрећу и одржавају активности и понашања ради постизања циљева. У процесу мотивације битна су три елемента: 1) мотив, 2) активност и 3) циљ. Мотивација је један од капиталних фактора радног ангажовања, преко којег се може утицати на промену понашања. Јављају се разлике у мотивационом процесу – не само код различитих људи, већ и код појединца – зависно од тога какве је потребе претходно задовољио.

Мултикултурно друштво: чине различите културе и супкултуре, националне, етничке и религијске групе које живе унутар једне територије, али не долазе нужно у међусобни контакт.

Мултикултурализам: представља врсту кохабитације истодобне присутности различитих skupина и појединаца, при чему свака од њих негује својупосебност. Самегрупеналазесеу сталном процесу промена условљеним различитим чиониоцима

Насиље: сваки чин који угрожава особу психички или физички, било да га је извршило непознато лице, пријатељ, партнер, рођак или носилац власти (државни орган).

Наслеђе: оно што наслеђујемо од једне шире заједнице – матице, којој припадамо као појединци. Наслеђе обухвата материјална и духовна добра. Наследство не можемо бирати. У томе се огледа и одговорност онога који наслеђе или баштину оставља. Као што се наслеђе може добити, исто тако се наслеђе може и изгубити. Одговорност на примаоцу наслеђа је велика, ако се наследства прихвати. У том случају, он је дужан да, ако није у стању да наслеђено увећа, материјално и духовно, оно бар да га сачува, у оној мери у којој га је и примио.

Невладине организације: организације удружених грађана које имају законско, дакле, од државе прописано право да се баве пружањем услуга, пословним, културним и другим активностима.

Одрживи развој: складан однос екологије и привреде, како би се природно богатство наше планете сачувало за будуће нараштаје; тежња да се створи бољи свет балансирањем социјалних, културних, економских и фактора заштите животне средине. Одрживи развој је усмерен

у правцу задовољавања потреба садашњих генерација неугрожавањем могућности да будуће генерације задовоље сопствене потребе.

Праћење (енг. мониторинг): процес прикупљања података о развоју и реализацији неког пројекта, програма или политике, и остваривању циљева у одређеном временском периоду. Прикупљени подаци служе као темељ за евалуацију.

Предрасуде: сложене идеје које се испољавају и узимају за готово, а да није доказано да су тачне. Када формирамо мишљење о особи, а не познајемо је, на основу претпостављених особина групе којој ми мислимо да особа припада, онда имамо предрасуде. Када оне поприме сталан облик – називамо их стереотипима. Када неко има предрасуде – тежи да види само оне ствари које потврђују такве идеје, учвршћујући своје предрасуде и стереотипе.

Ризик: вероватноћа настајања нежељеног догађаја, односно ефекта опасног по организам, организацију, пројекат или процес.

Ресурси: сва расположива средства (материјална, новчана, кадровска и енергетска), која служе за реализацију акција неопходних за остваривање циљева.

Самостални уметници: уметници који морају испунити два критеријума: да уметничку делатност обављају у виду занимања (дакле, нису запослени на другим пословима), и да им је репрезентативно удружење утврдило статус лица које самостално обавља делатност у области културе.

Самостални стручњаци у култури: обављају научно - истраживачке, теоријско-критичарске, едукативне, продуцентске или менаџерске послове у области културних делатности и испуњавају два наведена критеријума као самостални уметници.

Самостални извођачи културних програма и самостални сарадници у култури: лица која на вокално-инструментални начин изводе културне програме, артисти; лица која обављају стручно-техничке послове и самостални уметници који испуњавају два поменута критеријума.

Стандард: утврђивање правила, смерница или карактеристика за активност или резултате ради постизања оптималног нивоа уређености у одређеној области

Стил живота: препознатљив модел понашања који је одређен преплитањем личних особина појединца, друштвених интеракција, друштвених и еколошких услова живота; начин понашања који је, у истим или сличним ситуацијама, могуће предвидети.

Стратешко планирање: процес одлучивања о томе где ће организација/процес/појединац/град/држава, у овом случају – култура, бити у будућности, и како ће то постићи. То је систематски начин доношења темељних одлука, одређивања тактике и спровођења акција које воде будућности на темељу визије, дефинисаних циљева и начина деловања.

Стратешки документ: полиси (енг. став, политика) – документ који објашњава циљеве, начине, стратегије и активности које треба одредити како би

се побољшали услови живота у одређеној области.

Субјекти у култури (као и субјекти који могу обављати културне делатности) су: установе културе, удружења у култури, уметници, стручњаци запослени у области културе, сарадници, и други субјекти у култури као што су: фондације и задужбине у култури (чији је положај регулисан посебним законом), привредна друштва и предузетници који се баве делатностима у култури, и друга правна лица у култури.

Толеранција: поштовање, прихватање и уважавање богате разноликости култура, облика изражавања, и начина да се буде човек. Толеранција је хармонија у разноликости. Она се постиже знањем, отвореношћу, комуникацијом и слободом мисли, савета и веровања. Толеранција је: бити свој, без наметања својих гледишта другима.

Удружења у култури: уметници, сарадници и стручњаци у култури се могу удруживати, сагласно прописима о удруживању грађана.

Уметници: физичка лица која стварају ауторска дела у области уметности, или изводе уметничка и ауторска дела у области културних, односно уметничких делатности.

Унапређење квалитета: скуп свих активности које дају жељене промене у квалитету.

Установа културе: правнолице које је основано ради обављања културне делатности којом се обезбеђује остваривање права грађана у области културе, задовољавање потреба грађана или остваривање неког другог, законом утврђеног интереса у области

културе. Оснивачи установа културе могу бити: Република Србија, Аутономна Покрајина, јединице локалне самоуправе, али и свако друго правно или физичко лице, под условима прописаним законом.

Цивилно друштво: идеја о постојању мноштва независних жаришта самоорганизације у друштву, преко којих људи могу заједнички да делују и решавају своје проблеме; може служити као канал за изражавање ставова и интереса грађана, као облик притиска на доносиоце одлука, и бити заштита од покушаја државне власти да прекорачи своје границе. Идеја о грађанском друштву указује да је демократији потребно да има друштвена удружења свих врста, која су организована независно од државе. Само на тај начин се може ограничити моћ државе, јавно мњење (ставови и интереси грађана) артикулисати и изразити одоздо, уместо да се њиме управља с врха, и постићи да друштво има самопоуздања да се одупре произвољној управи.

Учесници/це на изради предлога текста стратегије културног развоја града Панчева 2010-2015.

Чланови Тима за израду поменутог документа, који су радили од новембра 2008. до краја фебруара 2009. године

1. Немања Ротар, члан Градског већа града Панчева за подручје културе и информисања, дипломирани филолог, координатор;
2. Владимир Вукајловић, ЈП Дирекција за изградњу и уређење Панчева, дипломирани социолог;
3. Александар Станојловић, хонорарни сарадник (фриленсер), дипломирани инжењер архитектуре;
4. др Илдико Ердеи, Филозофски факултет, Универзитет у Београду, доценткиња на Одељењу за етнологију и антропологију;
5. Тамара Тасић, ЈП Дирекција за изградњу и уређење града Панчева, Панчево, дипломирана инжењерка архитектуре;
6. Марија Илић, дипломирана сликарка, докторанткиња на Факултету уметности Универзита у Београду, Интердисциплинарне студије, Катедра за дигиталну уметност;
7. Ана Виленица, историчарка уметности, докторанткиња на Факултету уметности Универзитета у Београду, на Групи за теорију уметности и медија, за члана;
8. Снежана Баралић Бошњак, дипломирана политиколошкиња, Секретаријат за јавне службе и социјална питања Градске управе града Панчева, шефица Одсека за културу информисање, спорт, бригу о младима и цивилни сектор.

Од марта 2009. године на Предлогу текста радили су:

9. Немања Ротар, члан Градског већа града Панчева за подручје културе и информисања, дипломирани филолог;
10. Александар Станојловић, дипломирани инжењер архитектуре;
11. Снежана Баралић Бошњак, шефица Одсека за културу информисање, бригу о младима и цивилни сектор;
12. Марија Ђурчин, стручна сарадница, за невладине организације и младе;
13. Мартин Бајза, секретар Секретаријата за јавне службе и социјална питања;
14. Невенка Кљајић, сарадница у Одсеку за за културу, информисање, спорт, бригу о младима и цивилни сектор;
15. Јелена Новаков, шефица Одељења за стратешко и пројектно планирање;
16. Анђелија Цветић, дипломирана инжењерка архитектуре, сарадница у Одељењу за стратешко и пројектно планирање;
17. Гроздана Савичић, етнологкиња у Заводу за заштиту споменика културе;
18. Татјана Медић, стручна сарадница у Одељењу за стратешко и пројектно планирање;
19. Светлана Николин, координаторка организације In medias res;

20. Снежана Ћурувија, организаторка ликовног програма у Културном центру Панчева;
21. Снежана Крстановић, Група 484 Београд, уводничарка и модераторка радионице Алтернативна сцена;
22. Светлана Јовичић, асистенткиња на ФДУ у Београду, уводничарка и модераторка радионице Развој и неговање публице;
23. Небојша Миликић, уредник у Културном центру Б92, уводничар радионице Мултикултурализам, интеркултурални дијалог;
24. Александар Ђера, Група Академика из Београда, уводничар радионице Културна баштина и реактивација индустријског наслеђа;
25. Ана Стојановић, сарадница у оквиру пројекта Локална агенда 21 (Технички извештај о пресеку стања у области културе у граду Панчеву);
26. Ненад Малетин, сарадник при Савету министра за НСМ;
27. Миленко Анђелковић, freelancer

Представници Завода за проучавање културног развоја Београд: Александар Лазаревић, Маријана Миланков, Маја Милићевић, Бојана Субашић;

Тим анкетара који су прикупљали податке на терену: Мила Танасковић, Данијела Граовац, Ана Бокић, Србољуб Бошњак, Милица Мургић, Наташа Ленђел, Јована Јанков, Наташа Ускоковић, Давор Кеча, Моника Кутри, Данијела Лаловић, Милица Ускоковић.

Учесници/це почетне и завршне конференције поводом предлога текста стратегије Културног развоја града Панчева 2010-2015.

1. Весна Мартиновић	Градоначелница града Панчева
2. Предраг Благојевић	Секретар Министарства културе
3. Нађа Оман-Будишка	Удружење националне уметности
4. Слободанка Перовић	Завод за заштиту споменика културе
5. Бранислав Принцип	Удружење за јавно здравље ПАО2
6. Далиборка Ивановић	Регионална привредна комора Панчево
7. Јасна Јованов	Завод за заштиту споменика културе
8. Весна Потпора	Завод за заштиту споменика културе
9. Јасмина Вујовић	Завод за заштиту споменика културе
10. Небојша Борковић	Завод за заштиту споменика културе
11. Дамир Прашников	Завод за заштиту споменика културе
12. Маја Жаковић	Завод за заштиту споменика културе
13. Александра Јовановић	Народни музеј Панчево
14. Александра Гануф	Народни музеј Панчево
15. Снежана Ушљебрка	Удружење грађана Панонке
16. Милица Мургић	слободни уметник

17. Јована Јанков	слободни уметник
18. Миле Угрен	Градска управа
19. Гордана Крстић	Градска управа
20. Бранислав Радовановић	Културни центар Панчева
21. Леонора Каранфиловски	Дом културе Јабука
22. Жаклина Мијалковић	Дом културе Долово
23. Живко Новковић	Дом културе Долово
24. Бранка Бељић	ОШ Исидора Секулић Панчево
25. Смиљка Вучур	Историјски архив у Панчеву
26. Дуња Антонов-Ротар	Историјски архив у Панчеву
27. Слађана Цимбаљевић	Историјски архив у Панчеву
28. Мирослав Оравец	СКПД Ђетван
29. Марија Бојат	Удружење пензионера Тамиш Панчево
30. Борис Матијевић	Музички центар Панчево
31. Мирослав Првуљ	самостални уметник, вајар
32. Никола Ковачевић	Друштво Ром НВО
33. Марија Лигети Балинт	Музичка школа
34. Емил Сфера	ПУ Дечја радост
35. Дејан Трифуновић	КУД Станко Пауновић
36. Данилов Лучијан	Дом културе 25. Мај Долово
37. Милан Орлић	Издавачка кућа Мали Немо
38. Надежда Којић	Удружење пензионера Тамиш Панчево
39. Сања Тепић	Удружење за церебралну парализу Дуга стрела
40. Младен Кашлер	Дом омладине Панчево
41. Љубомир Радовановић	Дом омладине Панчево
42. Никола Влајић	Завод за заштиту споменика културе
43. Миладин Карличић	Удружење за помоћ особама са аутизмом
44. Милан Бисак	Друштво за борбу против рака
45. Јордан Филиповић	Креативни културни клуб Старчево
46. Ерне Ердеи	КУД Петефи Шандор
47. Александра Стојановић Ружић	ПУ Дечја радост Панчево
48. Вуле Журић	књижевник
49. Јагода Јовић	Дом културе Кочо Рацин Јабука
50. Љубица Ландека	freelancer
51. Ивана Ракицић-Крумес	самостална уметница, вајарка
52. Нандор Љубановић	Културбунт
53. Филип Крумес	уметник

54. Миодраг Шкундрић	Удружење правника
55. Драгољуб Цуцић	Регионални центар за таленте Михајло Пупин
56. Милана Гаврилов	Градска библиотека
57. Саша Грковић	Градска управа
58. Предраг Станковић	Одред извиђача Надел
59. Немања Благојевић	Дом омладине Панчево
60. Злата Ковачевић	Дом културе Омољица
61. Зорана Команов	Удружење грађана Панонке
62. Стеван Јовановић	Демократски покрет Рома
63. Горан Траиловић	Градска библиотека
64. Јован Ока	Народни музеј
65. Јордан Филиповић	ККК Старчево
66. Јованка Грујичић	Дом културе Банатски Брестовац
67. Момчило Мрчковић	ККК Старчево
68. Јелена Лалић	уметница
69. Милица Алтеров	КУД Станко Пауновић
70. Јелена Андрић	КУД Станко Пауновић
71. Марија Ћорић	Школа анимираног филма
72. Стефан Јосимов	Унија студената града Панчева
73. Александар Танасијевић	Филмски клуб Жисел
74. Александар Алимпић	Арт Клуб Дукат
75. Нада Миловановић	Градска библиотека
76. Ђорђе Зојкић	Галерија Мадам
77. Стојан Бошков	Културно-просветна заједница
78. Добрила Јовановић	УГ Отворени круг
79. Татјана Орлов	Друштво за церебралну парализу и сродна оштећења
80. Ванче Јовановски	Македонско удружење Јабука
81. Драган Маркушев	колекционар старовременских мотоцикала
82. Милана Алексић	Градска библиотека
83. Ивана Абрамовић	Градска библиотека
84. Владимир Протић	Културни центар Панчева
85. Ненад Форго	Културни центар Панчева
86. Јелена Ђорђевић	Народни музеј
87. Катица Баша	МКУД Бонас Шандор
88. Болжидар Баша	МКУД Бонас Шандор
89. Едвард Јукић	Панчевачки прес центар
90. Тереза Калапиш	Дом културе Иваново

91. Снежана Раковић	Градска управа
92. Анита Смиљанић	Градска управа
93. Оливера Ћириковачки	Градска управа
94. Биљана Мајкић	Градска управа
95. Разуменка Словић	Градска управа
96. Виолета Текијашки	Градска управа
97. Слободан Танасијевић	Културни центар Панчева
98. Зорица Ненадић	Градска управа
99. Дејан Боснић	Градска библиотека
100. Милан Јакшић	Историјски архив
101. Љиљана Спасић	Грађанска акција
102. Мариника Чобану	новинарка
103. Ивана Спасојевић	Историјски архив
104. Анита Хеш	Историјски архив
105. Мирољуб Јовановић	Удружење Рома Јубан
106. Петар Думитру	Удружење Рома Мали рит Лондон
107. Вероника Керекеш	дипл.политиколошкиња
108. Снежана Марковић	одборница у Скупштини града
109. Марко Салапура	Refraction team
110. Јасна Цизлер	Refraction team
111. Ненад Живковић	новинар
112. Владимир Палибрк	галерија Електрика
113. Дејан Чанчаревић	галерија Електрика
114. Данијел Гајан	музичка група Ву Pass
115. Иван Ристановић	музичка група Ву Pass
116. Милан Мумин	галерија Електрика
117. Марија Самарџић	Културни центар Панчева
118. Ана Марија Поповић	дизајнерка
119. Милета Поповић	Клопка за пионира
120. Наташа Ленђел	удружење Компас
121. Зоран Љубинковић	Градска Управа
122. Ђурица Јованов	Дом културе Омољица
123. Видомир Јелисијевић	Дом културе Старчево
124. Славко Јовановски	Дом културе Глогоњ
125. Марко Гуран	Дом културе Иваново

Међународне конвенције, закони, подзаконска акта и правилници коришћени у изради стратегије:

1. ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ЗАШТИТИ АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА (РЕВИДИРАНА), Валета, 1992.
2. ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ПРЕДЕЛУ , Фиренца, 2000.
3. ОКВИРНА КОНВЕНЦИЈА САВЕТА ЕВРОПЕ О ВРЕДНОСТИ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА ЗА ДРУШТВО, Фаро, 2005.
4. КОНВЕНЦИЈА О ЗАШТИТИ СВЕТСКЕ КУЛТУРНЕ И ПРИРОДНЕ БАШТИНЕ, Париз, 1972.
5. КОНВЕНЦИЈА О ЗАШТИТИ ЕВРОПСКОГ АРХИТЕКТОНСКОГ БЛАГА, Гранада, 1985.
6. ЗАКОН О БИБЛИОТЕЧКОЈ ДЕЛАТНОСТИ, Службени гласник РС , бр. 34/94, 101/ 2005.
7. ЗАКОН О КУЛТУРНИМ ДОБРИМА, Службени гласник РС бр. 71/94.
8. ЗАКОН О ИЗДАВАЊУ ПУБЛИКАЦИЈА, Службени гласник РС , бр. 37/91, 53/93, 67/93, 48/94, 135/2004, 101/2005.
9. ЗАКОН О КУЛТУРИ , Службени гласник РС , бр. 72/09.
10. ПРАВИЛНИК О БЛИЖИМ УСЛОВИМА ЗА ЧУВАЊЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ, Службени гласник РС , бр. 63/94.
11. ПРАВИЛНИК О РЕГИСТРИМА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ , Службени гласник РС , бр. 24/97.
12. ПРАВИЛНИК О УЛАГАЊИМА У ОБЛАСТИ КУЛТУРЕ, КОЈА СЕ ПРИЗНАЈУ КАО РАСХОД, Службени гласник РС , бр. 9/2002.
13. ПРАВИЛНИК О БЛИЖИМ УСЛОВИМА ЗА ЧУВАЊЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ, Службени гласник РС бр. 63/94.
14. ПРАВИЛНИК О РЕГИСТРИМА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ, Службени гласник РС бр. 24/97.
15. ПРАВИЛНИК О САДРЖИНИ И НАЧИНУ ВОЂЕЊА РЕГИСТРА БИБЛИОТЕКА, Службени гласник РС, бр. 63/94.
16. ПРАВИЛНИК О БЛИЖИМ УСЛОВИМА ЗА ПОЧЕТАК РАДА И ОБАВЉАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ УСТАНОВА ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА, Службени гласник РС, бр. 21/95.
17. ПРАВИЛНИК О СТАВЉАЊУ ОЗНАКА НА НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА ДОБРА, Службени гласник РС, бр. 51/96.

Скупштина града Панчева је Закључком број II-04-06-25/2009 од 08.12.2009. године донела Стратегију културног развоја града Панчева од 2010.-2015. године

Решењем број II-06-020-1/2010-362 од 21.06. 2010. године, Градоначелница града Панчева је образовала **Тим за имплементацију Стратегије културног развоја града Панчева од 2010.-2015. године у саставу:**

1. Нада Беркуљан, чланица Градског већа задужена за подручије културе и информисања, координаторка
2. Снежана Баралић Бошњак, запослена у Секретаријату за јавне службе и социјална питања- шефица Одсека за културу, информисање, спорт, бригу о младима и цивилни сектор, чланица
3. Александар Станојловић, дипломирани инжењер архитектуре, freelancer, члан
4. Ненад Малетин, члан Савета Министра за омладину и спорт РС, консултант у Министарству просвете и у UNICEF-у у развоју Програма „Школа без насиља“, члан
5. Иванка Соломуновић, запослена ЈРП Регионална радиотелевизијска станица „РТВ Панчево“ Панчево, чланица
6. Сорин Бољанац, директор Дома културе „3.октобар“ Банатско Ново Село, члан
7. Саша Ракезић, стрип аутор, запослен у недељнику „Време“, члан
8. Гроздана Савичић, етнологкиња, чланица
9. Мирослав Оравец, представник Савета за међунационалне односе Скупштине града Панчева, члан
10. Дејан Трифуновић, представник КУД “Станко Пауновић”, члан.
11. Далибор Винкић, запослен у Служби за заједничке послове - Одељење за информатику

Керамичка инсталација “Непозната земља”, уметница Лариса Ацков Палић

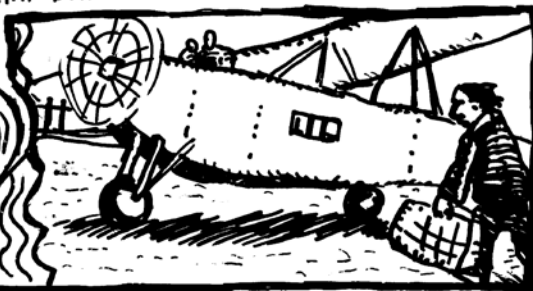
ЗАБОРАВЉЕНИ ГРАД

ЦРТА: АЛЕКСАНДАР ЗОГРАФ.

ИЗМЕЂУ 1923-25, КРАЈ ПАНЧЕВАЧКОГ ГОРЊЕГ ГРАДА ЈЕ БИО СМЕШТЕН ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ АЕРОДРОМ...

С ОБЗИРОМ ДА ЈЕ АВИОН НА ЛИНИЈИ ПАРИЗ-ИСТАМБУЛ (ПРЕКО ПАНЧЕВА) СТИЗАО У СКОРО ИСТО ВРЕМЕ КАД И ВОЗ, ЗАТО ШТО СУ ТОКОМ НОЋИ АВИОНИ ПРЕКИДАЛИ РЕДОВНИ НОЋНИ ЛЕТ... ТАКО ЈЕ И ПАНЧЕВО БАР ЈЕДНОМ РЕЛЕВАНТНОГ ДОГАЂАЈА...

ЗАБОРАВЉЕНИ ГРАД

ЦРТА: АЛЕКСАНДАР ЗОГРАФ.

СВЕ ДО ОТВАРАЊА МОСТА НА ДУНАВУ, 1935., ДАКЛЕ ЧИТАВУ ЈЕДНУ ВЕЧНОСТ, САОБРАЋАЈ ИЗМЕЂУ БЕОГРАДА И ПАНЧЕВА ОДВИЈАО СЕ УГЛАВНОМ ВОДЕНИМ ПУТЕМ...

ДА ЛИ ЈЕ ПРОКЛЕТСТВО ЖИВЉЕЊА НА НЕМИРНОМ ПРОСТОРУ КРИВО ШТО ЈЕ ГРАЂЕВИНА ТРАЈАЛА МАЊЕ ОД ШЕСТ ГОДИНА? АПРИЛА 1941., ВОЈСКА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЈЕ ПОДИГЛА МОСТ У ВАЗДУХ КАКО БИ НАЧИНИЛА ОДСТУПНИЦУ ОКУПАТОРСКОЈ ВОЈСЦИ... ИМПОЗАНТНА ГРАЂЕВИНА ЈЕДВА ДА ЈЕ СТИГА ДА БУДЕ УБЕЛЕЖЕНА У КОЛЕКТИВНО СЕЃАЊЕ ПРЕ НЕГО ШТО ЈУ ЈЕ ЗАМЕНИО САДАШЊИ МОСТ И ЗГРАЂЕН НАКОН РАТА...

